

מקום למקום

יצירה והגות
בעקבות שמחת תורה תשפ"ד
שבעה באוקטובר 2023

קהילת סעד לדורותיה

שער קדמי: רחל אהרן, זה מה שנשאר אוקטובר 23 (פרט)
שער אחורי: עידית חיימוביץ', בחורשת הכלניות

המערכת: משה אש, גילי זיוון, נירה נחליאל, ימימה עברון, רחל צרפתי, חיה רוזנפלד
יוזמה: חיה רוזנפלד
עריכה גרפית: משה אש
עריכה: נירה נחליאל, ימימה עברון
כל הזכויות שמורות. אין לעשות שימוש מסחרי ביצירות ללא אישור מהיוצרים.
קיבוץ סעד, תמוז תשפ"ד, יולי 2024

תוכן העניינים

שי אבירם, אם מחכה לבנה שישוב	4	אפרת פראווי, אז מה את עושה כל היום במלון?	39
שער המקום	5	על נהרות ים המלח	
שרה בלנקשטיין, בין שבר לתקווה	7	כנרת סמואל, לבוש	
שאלו עברון, תשפ"ד		יום הולדת	
נגב	8	דרורית וייס, זכרונות מתוקים מים המלח	40
ענת ספיר, חבילות חציר		שרית ברזלי, פריווילגיה של שורדים	41
רחל ברזלי, הושע נא	9	מרים צרפתי, פסל בטיילת ים המלח	
לאה הלפרין, שמחת תורה תשפ"ד	10	ענת ריבלין, הותר	42
עמוס ברט, קטעי יומן	11	רחל ברזלי, מסע	43
רחל אהרן, הם חזרו אוקטובר 23	13	רחל אהרן, הם חזרו אוקטובר 23	
אהרל"ה אדמנית, קבץ פזורינו	14	ארץ	44
גזר דיננו		גילי זיוון, שברים	
גילי זיוון, עצי תחרה לבנה על רקע שחור	15	שרית ברזלי	45
קובי אברהם, בית הכנסת של החטיבה	16	חיה רוזנפלד, עזה - עוטף	46
גילי זיוון, במה נותר לנו להאמין	17	אפרת פראווי, כשכל זה יגמר	47
ענבר בן ישי, חבל	19	בגן בעין צורים	
דליה רועי, סידור תפילתי		גבי ברזלי, מדור לדור	
איתן הימן, זריחה. י' בטבת תשפ"ד	20	נירה נחליאל, דמעות של נגב מערבי	48
מרב גולד, בראשית ברא	21	סלעית לזר, כרוז מול עזה	51
נאוה אבירם, ארץ רעשה (צילום)	22	גילי זיוון, כל דמי אחי ואחיותי צועקים אלי מן האדמה	52
צור סגל, שמחת תורה תשפ"ד	23	ענבר בן ישי, ארוחת חג	53
נאוה אבירם, ארץ רעשה		חמדת צימבליסטה, צ'יזבאט ב"קפה רלי"	54
סלעית לזר, שרפים עליך		שפרה דימברט, Atlas	55
יוסי גולד, מסע מטראומה להחלמה	24	שרה עברון, נקום ובנינו	56
שרה בלנקשטיין, מנהרה	25	תרצה אורן, דמעות צהובות	58
אורית אורי, הביתה בשמחה רבה	26	נזכור	59
חיה רוזנפלד, מכתש מול עזה	27	לזכרו של דוד רידר	60
שחר ברנהרד, שמחת תורה	28	לזכרו של נבו ארד	61
אלי ריבלין, בוד החליבה	32	לזכרה של רוז אלישבע לובין	62
נאוה אבירם, מעבר לקורים	33	לזכרו של לירון שניר	63
חיה רוזנפלד, כלנית רמוסה		לזכרה של רבקה הנרייטה ברוך	64
מלח	34	לזכרו של יובל ניר	65
אבי הלפרין, ים המלח		אביאל זיו, ציורי קיר	66
סלעית לזר, יהלומי מלח	35	שחר ברנהרד, שמחת תורה (המשך)	68
מיכל לזר לחמן, אחת שאלתי	36	שולית תימור, סעד היושבת גנים	72
ענבר בן ישי, אדמה	37	רשימת המשתתפים	73
אבי הלפרין, חנוכיות בנבו	38		

שי אבירם, אם מחכה לבנה שישוב

שער המקום

השבר במילים או באומנות. באסופה נשמעים קולותיהם של מי שישב בממ"ד, ומי שיצאה להילחם ומי ששלחה בן זוג למילואים ומי ששלח ילדים לקרב או למי שהיה בתופת. של מי שאיבדו בני משפחה או חברים. נשמעים בה קולותיהם של מי שקם והתנדב, מי שהתקשתה בגלות הכפויה במלון ומי שלמד איך לקום וללכת, ואיך לדבר בשפה חדשה, במילים שעד עכשיו לא היו לו.

בלקט זה השתתפו מי שהשפה שלו היא שירה, מי שמביעה את הרגש דרך עיני הילדים, מי שמביעה את כאבו דרך אמנות פלסטית. מי שמסתכלת על העתיד ומצפה לטוב דרך הטבע המתחדש, מי שמביעה תקווה דרך בניית הקהילה, מי שמצפה לטוב דרך ניסיון לנתח את המצב באופן שכלתני, ומי שהתרפקות על זיכרונות הילדות מאפשרת לו לדבר על השבר בלי לנגוע בו. איגדנו באסופה זו כותבים מיומנים שכבר פרסמו בעבר, לצד אנשים שזו להם הפעם הראשונה, שהמילים שבעבעו בתוכם מאז שבעה באוקטובר פרצו החוצה ליצירה נוגעת ויפה עד כאב.

האסופה נולדה מתוך רצון לתת מקום לריפוי, לתיקון ולתקווה. תודה לכל היוצרים, לכל מי שתרו מזמנו לאיסוף החומר, לעריכתו ולעיצובו ולקיבוץ סעד על העזרה בהוצאה לאור, ונישא תפילה לימים שבהם, כנבואת הנביא זכריה, עוד יֵשבו זקנים וזקנות ברחובות מערב הנגב ואיש משענתו בידו מרוב ימים, ושבילי היישובים ימלאו ילדים וילדות משחקים.

ימימה עברון בשם חברי המערכת

איך כותבים שבר? ואיך כותבים געגוע? אנחנו מסתדרים במעגלי שורדים: מעגל ראשון, שני, שלישי, רביעי. מעגלים מתפשטים, מתרחבים, כמו אדוות בים, נוגעים זה בזה, נצמדים, קשה להבחין איפה נגמר האחד ומתחיל הבא בתור. מי היה שם. מי היה ליד. מי הרגישה שהייתה שם. מי רץ להציל. מי לא הייתה מסוגלת כי קפאה מאימה. מי לא היה יכול כי ישב בממ"ד. מי לא היה יכול כי נהרג בקרבות.

ומי יכול בכלל לכתוב? ולמי מותר להשמיע את קולו? האם רק למי שהיה בסעד בשבת, בשבעה באוקטובר? ומה עם בני משק שעזבו, אלה שהרגישו שהם עצמם יושבים בממ"ד עם בני המשפחות שלהם וחרדים לשלומם? ומה עם אלה שעזבו וכבר אין להם משפחות בסעד, אלה שהיו צמודים לאמצעי התקשורת כדי לקבל כל שביב מידע על המתרחש בבית, בבית שלהם - כי בית זה לתמיד - גם אם מזמן בנו את ביתם הרחק? הם נחשבים? מותר להם לדבר?

ואיך כותבים תיקון? והאם מותר להתלונן כשגופנו ניצל ובתינו לא ניזוקו, בזמן שקהילות שכנות עברו את הזוועות האיומות ביותר שאפשר להעלות על הדעת? והאם מותר לדבר על הצלה ועל נס?

אסופת היצירות "מקום למקום" של אנשי סעד בהווה ובעבר מנסה לתת קול לכל מי שרצה והיה מסוגל להשמיע אותו. לכל מי שהיה בקיבוץ ממש ולכל מי שחש שהוא שם. לכל מי שהרגישה שהיא נלחמת על הבית, גם אם בעזרת שליחים. למי שהרגיש שהוא נלחם על הבית שלו ממש, גם אם אינו משתתף פעיל בלחימה. למי שהרגישה שהיא לא יכולה להכיל את גודל השבר. למי שהייתה צריכה לבטא את

שאול עברון | תשפ"ד

השנה
נזרעו שדות מערב הנגב
מלח הארץ

שרה אש בלנקשטיין, בין שבר לתקווה

נגב

רחל ברזלי | הושע נא

הַמֵּית הַרוּחַ מְרֹשָׁשׁת
בְּכִי בְּעֵלִים
לְהַרְגִיעַ הַלֶּם
עֲרָבָה חֲבוּטָה, עֲרָבָה פְּצוּעָה
לְלֹא טַעַם, לְלֹא רֵיחַ
הֲדֵי חֲבוּט מְרַעֲיָדִים עֲלֵים
וְאֲנִי בּוֹכָה.

שמחת תורה תשפ"ד, יום לאחר חיבוט ערבות.
מפונה במלון נבו ים המלח.

ענת ספיר, חבילות חציר

לאה הלפרין, שמחת תורה תשפ"ד

והיום יום שלנו מתוקתק להפליא. אלא ש-350 ילדים שמחפשים פורקן לחרדות, לפחדים ולתסכול מייצרים רעש ברמה של שלוש אוגדות בשעת קרב. וזה קשה!

הגענו לשבת פרשת בראשית. בתפילת ליל שבת עצרנו לרגע ובירכנו "ברכת הגומל" משותפת לכלל חברי וחברות קהילת סעד. במוצאי שבת התפלל כל הקיבוץ ביחד ועשינו הבדלה גדולה בין קודש לחול, אך בעיקר, בין חושך לאור... אז כן, אנחנו בטוחים, וכן אנחנו מבולבלים, אך בעיקר: אנחנו פליטים.

19 באוקטובר 2023

הזמן כאן, כמעט 500 מ' תחת פני הים, קופא מלכת. לאט לאט אנחנו הופכים למעין רובוטים.

יש לנו הכל ואין לנו כלום. אתמול בערב נערכה חתונתם של בת הקבוץ גליה לנדאו עם בחיר ליבה יונתן. אצלנו לא נהוג לשנות תאריך של חתונות. יונתן נפצע ביום הראשון של המלחמה, אבל הצליח להתאושש ולהגיע לחופה. אחיו של יונתן, דניאל, חטוף או נעדר. זה גורלן של חתונות בעם היהודי - תערובת של שמחה ויגון. ובכל זאת, בית חדש בישראל ובמקום שבו הכל שרוף נובט לו בית חדש.

25 באוקטובר 2023

אתמול, 18 ימים ארוכים ועצובים אחרי הרצח האכזרי של דור שלנו וחברתו תכלת ז"ל, הגיעו הסבא והסבתא אירית ובוקי וההורים השכולים דורית וצבוק לביקור של כמה שעות במקום גלותנו ביים-המלח. התרפקנו זה על זו, והתפרנסנו זה מרוחו של זה. היו לנו כמה רגעים של משפחה אוהבת ותומכת.

9 בנובמבר 2023

אתמול זה קרה. בפעם השנייה מאז שבעה באוקטובר נפלה לידי הזדמנות נוספת להסניף את הבית ולהתבשם מריחו,

7 באוקטובר 2023

"ארבעים שנה אקוט בדור ואומר, עם תועי לבב הם". אני עושה היום דבר שלא עשיתי 78 שנים, וכותב בשבת. השבת היינו אמורים לציין את השבוע הארבעים למחאה. אלא שנפל דבר הבוקר, ואת מוצאי השבת הזאת אנו מבליים במעמקי הממ"ד שלנו כאשר התראות "צבע אדום" נשמעות כל כמה דקות, רעש ההפגזות משני הצדדים מחריש אוזניים, עוד ועוד מחברינו מוטלים מתים לפנינו ועוד ועוד חטופים ושבוים כבר מעבר לגדר.

אינני נכנס כרגע לדיון לא על עומק המחדל ולא אם זה הזמן לברר אותו. אני שומע שוב ושוב את הקריאות "לשטח את עזה", בבחינת מה שלא הולך בכוח הולך ביותר כוח! אז זהו - שראוי שנקדים מחשבה למעשה. אני מניח שיידרש לנו עוד זמן לעכל את עומק החידלון שפשה בנו, ועד אז נשאיר לצה"ל לטפל באסון הזה על פי מיטב מקצועיותו.

עוד שעתיים נעשה הבדלה ונוציא את השבת ואת החג, חג שמחת-תורה. מי ייתן שמי שנתן לשכווי בינה ישאיר גם מעט מן המעט לראשינו, שרינו ויועצינו.

9 באוקטובר 2023

בתחילת השבוע התפנה קיבוץ סעד למלון נבו ביים המלח. בהתחלה ירדו 600 נפש. לאט לאט התקבצו ובאו גם השאר, אלה שיצאו קודם לבני משפחותיהם במרכז. וכרגע אנחנו כאן כאלף נפש, מתינוקות בני חודש ועד סבתא יוכבד, שרק לפני חודשים ספורים חגגה את יום הולדתה המאה.

להגיד שזה פשוט לדחוס קבוץ שלם לתוך מלון אחד? ממש לא. אבל תוך זמן קצר התארגנו פה על בעלי תפקידים,

8 בפברואר 2024

סעד יקרה באשר את: מעט חרדים והרבה מבולבלים נקלענו שלא בטובתנו לסיטואציה שלא נכללה בשום תרחיש שמי מאיתנו תרחש לעצמו לפני שמחת-תורה האחרון. עכשיו אנו מפוזרים ומפורדים "בארצות החיים", נושאים בתוכנו עבר קשה ועתיד לוט בערפל. ואנה אנו באים?

בלילה קיצי באמצע התמוז לפני למעלה משבעים ושש שנים עלו ההורים שלנו על אדמות "טואל" שבשערי עזה, והניחו את אבן הפינה לקבוצת סעד.

הם ידעו היטב לאן פניהם מועדות ולמה הם הגיעו דווקא לכאן. הם ביקשו להפריח את הנגב הצחיח, לעבד את האדמה ולשמרה. בקשו להיות חברת מופת, "לתקן עולם במלכות שדי", וכך להגן על הגבול ולהיות השכפ"צ של מדינת ישראל, זו שתקומם את עצמה, אחרי אלפיים שנות. לא ביקשו לעצמם דבר, ודבר לא קיבלו. הם האמינו שזה תפקידם בשיבת ציון. [...]

ארבעה וחצי חודשים שאנחנו חיים "על הרצף". חולמים

ומי אני שאחמיץ אותה. מרגע שיצאנו מים המלח הדופק התחיל לעלות וככל שהתקרבנו, הוא הלך וגבר... אין בי די כישרון לתאר לכם את המראות, את הריח ואת הרגשות שהציפו אותי. הבית, הכורסא, המיטה... הכל הכל, חלק בלתי נפרד ממני.

7 בדצמבר 2023

בשבת השחורה, שבעה באוקטובר, הגיעה אל המעוז פלוגת חיילים. הם היו בטוחים שיש מחבלים בתוכו ופתחו לעברו בירי כבד. אך את בית הביטחון שלנו אי אפשר להכריע בירי. או אז הזמינו החיילים טרקטור D9 כדי להפיל את הבית. אחד הקצינים בכוח, בן לחברי סעד ותיקים, אבנר בן-נון, שידע היטב מה ערכו של האתר עבור חברי סעד, נעמד בין הטרקטור לבית הביטחון ולא אפשר לחיילים להרוס אותו. כך ניצל המעוז שלנו. [...] הרגשנו שכך אנו מחזירים חוב של כבוד למייסדים שלחמו כאריות על הזכות ליישב את הנגב המופלא.

שבוע ועוד אחד, ובסוף נהיה כולנו יחד. סעד לובשת מחלצות חג. הפרחים מניצים בגינות. הדקלים עברו תספורת. הדשאים ירוקים. בערב חנוכה האחרון תחת שאון התותחים הגיעו בנינו ובנותינו לשתול כאן פרחי אמריליס, והנה הוא כולו פורח. לאט אבל בטוח אנו לוקחים מחדש את השליטה על חיינו. יודעים וזוכרים שלשכנים האהובים שלנו - בכפר עזה, נחל עוז, בארי וניר עוז - יידרש עוד הרבה זמן. זוכרים ומכבדים את מחיר הדמים והחטופים, מתפללים למענם שחרית, מנחה וערבית. "בשוב ה' את שיבת ציון, היינו כחולמים".

על ימים אחרים, ימים של ביטחון, של פריחה ושלווה. ימים שבהם ישובו הילדים להתרוצץ על הדשאים, מבלי לחשוש מפני "צבע-אדום". ימים שבהם האימהות ישבו לנוח, עם כוס קפה בנחת, ללא דריכות וחרדות יום יומיות. נראה שחלקת אלוהים הקטנה שלנו תמשיך בשליחותה ובתפקידיה למען החברה הישראלית. אנחנו נכבד ונאהב את כולם, נבין ונקבל את הרגישויות השונות ונתאים את מצבנו לחייה של כל משפחה ומשפחה. יחד עם זה, נזכור את צוואתם של הראשונים, נמשיך ונעבד את שדותינו עד התלם האחרון. נמשיך להיות המצפן החברתי, יחד עם שאר תושבי מערב הנגב למען חברה ערכית ולמען העם היושב בציון.

10 במרץ 2024

הקיבוץ הולך ומתמלא, נכון לרגע זה חזרו אליו כ-75% מהתושבים. השבילים מתמלאים בקול מצהלות ילדים, במרפסות נדלקים אורות והיישוב שב לחיים. הילדים שבו לגנים ולבית התינוקות למרות החששות והסכנות. עוד

רחל אהרון, הם חזרו אוקטובר 23

גזר דיננו

אָנִי, הַפִּיגְמָה עִם הַדִּינֹזָרוּ
הַתְּעוֹרְרָתִי לְקוֹל עוֹלָה וַיִּוֹרֵד
בּוֹקֵעַ חֲדָרֵי לֵב
קַפְצָתִי בְּגוֹף נִרְעָד
אֶל קֶרֶב הָאֲדָמָה
לְהַקְלִיט עִמָּךְ בְּפָנַיִם
עִם כָּל הַשְּׂכָנִים
בֵּין קִירוֹת מְלֵט
בְּאוֹר קְלוֹשׁ מַחֲוִיר
רְצִיתִי שֶׁהַדִּינֹזָאוּרִים יִצְאוּ
לְהִשִּׁיב מִלְחָמָה
וְהֵם רַק זָעָקוּ בְּלִי קוֹל
עַד מָתִי
נִגְזַר דִּינֵנוּ לְהַמְלִיט

ד' באדר א' תשפ"ד, 13.2.2024

קבץ פזורינו

מְזַעֲרָא עַד זְעִירָא
בְּמִשְׁךָ הַיּוֹבֵל
נוֹקֵב עַד תְּהוֹמוֹת
פָּזָר קָשָׁב לִבְנוֹ
אֲתָרוּגְנוֹ נִפְץ לְרִסְיָסִים
נוֹהָרִים אֶלֵי מְכָאוֹב
עַדִּי דְכֻדּוּכָה שֶׁל נֶפֶשׁ
עֶרְבָה שֶׁמְחַתְנוּ
כְּמִשָּׁה לְעַד כְּכַפְרֵינוּ
חַג וּמוֹעֵד הַדָּסוּ
נִרְמָסוּ בִּידֵי בְנֵי בְּלִי צֶלֶם
כָּל אֲשֶׁר לוֹ לֵב
נִשְׁבַּר דָּוָה עַל חֲלָלֵינוּ
רַעִים אֲהוּבִים בְּקִשׁוֹ מִגֵּן
מִנְחַל סַעַר וְסוּפָה
עַד אֵן יִכּוּפְפוּ שְׁחָרוֹתֵינוּ
צְמָאֵי בְּאֵר וּרְפִי עוֹז
קוֹמָה ה', אֵל תִּתְאַפֵּק
אֵל נִשְׂא יָדָךְ מֵהֶרֶה
הֵךְ בְּמֵאָרֶה צָפַע אָרֶס בְּמֵאוֹרְתוֹ
פִּלְס שְׁעָרֵי סַעַד לְשִׁרְיֹטוֹת עֲלוּמֵינוּ
וְנִחְזֶה בְּאַפֵּק שְׂדוֹת נִירְנוּ
זִיקֵי תִקְוָה וְאוֹר

מוצאי שמחת תורה, אור לכ"ב בתשרי תשפ"ד, 8.10.2023

משמאל:

גילי זיוון, עצי תחרה לבנה על רקע שחור

קובי אברהם, בית הכנסת של החטיבה

במה נותר לנו להאמין

כאשר מטח טילים שלא היה כמוהו הרעיד את ביתנו בבוקר שמחת תורה והקפיץ אותי ממיטתי, רצתי לבדוק מה שלום הילדים והנכדות שבאו להתארח אצלנו בחג. כשרעש היריות גבר התחלתי להבין שתפילה בבית הכנסת כבר לא תהיה היום, וגם לא קריאת תורה חגיגית של חברות סעד. אבל עדיין לא הבנתי דבר.

השעות התקדמו, קולות ירי טילים וירי נק"ל נשמעו מכל עבר, ובעוד אני מנסה להעסיק את הנכדות, התחילו להגיע ידיעות על מאות פצועים מהמסיבה שמגיעים לשער סעד. פתחתי את הטלפון ועשרות הודעות ווטצאפ, מחברותי מקבוצת "נשים עושות שלום" בנגב, החלו להכות בי עם הודעות איומות שכמו נלקחו מפרעות קישינב, ובתוכן זו של ויויאן סילבר ז"ל מקיבוץ בארי, מהנשים המובילות שהכרתי בפעילות למען דו־קיום ושלוש. אישה חכמה, מאופקת בדרך כלל, שבשעה 8:37 כתבה "הודיעו לנו שמחבלים חדרו לבארי. יריות וצעקות פה. קשה להאמין שגם פה, שם, ונתיב העשרה" ובשעה 10:51 הוסיפה: "פרצו את הדלת שלי... אני מסתתרת אחרי דלת בארון בממ"ד. אם אשרוד, פעם הבאה אני שומרת את הסכין הגדול בממ"ד. לא מאמינה שאני מסוגלת לכתוב ולשקשק at the same". וההודעה הנוספת שלה מיד אחר כך "Don't call me".

שלושה ימים לפני השבת הנוראה, בחול המועד סוכות השתלבתי בצעדת ענק של מאות חברות "נשים עושות שלום" וחברות "נשות השמש", התנועה הפלסטינית המקבילה, בטיילת ארמון הנציב. האירוע המרגש, בתמיכתן הנלהבת של שגרירות ונציגות ממדינות שונות, הסתיים

בעצרת בים המלח. "אמהות ישראליות ופלסטיניות משנות מציאות" היה כתוב בשלט הענק על הבמה שם. קריאתה של רים חג'אג'רה מייסדת ארגון "נשות השמש" מהדהדת עדיין באוזניי: "הנוכחות שלנו כאן היא עדות לכוחן של אחדות, חמלה ותקווה מתמשכת לעתיד טוב יותר עם פחות כאב". בדרך חזרה לנגב המערבי אמרתי לווייאן שאני מרגישה שזה כל כך פתטי, הרי מי בממשלה שלנו בכלל מקשיב לקריאה הזו?

עלי להודות בכנות שחשבתי על סבלם ומותם של פלסטינאים תחת משטר צבאי לאורך שנים, חשבתי על הסבבים הצבאיים בעזה, על הקסאמים והפיגועים העולים בדם בנינו ובנותינו, וחשבתי שמוכרחים לשים לזה סוף. חשבתי על המיליטנטיות של ממשלת ישראל שלא שואפת לפתרונות שלא בכוח הנשק, אבל לא חשבתי לרגע על הרוע מעורר הפלצות מעבר לגדר.

ועכשיו, לאחר כחמישה חודשים, כשגודל הזוועה והאכזריות הולך ונפרס מול עינינו - במה נשאר לי להאמין? "האור שבליבו עיוור את עיניו, ולא ראה את ברק המאכלת. הערגה לשלום החרישה את אוזניו ולא שמע את קול הרצח האורב" - דברי ההספד של משה דיין על רועי רוטנברג חבר נחל עוז שנרצח באפריל 1956 על ידי מסתננים שארבו לו בשדה, אינם נותנים לי מנוח. בעבר חשבתי שמילים אלו נועדו לחזק את התפיסה הצבאית לפיה אין עם מי לדבר. אבל עכשיו הדברים אינם מרפים ממני.

האם ערגתנו לשלום עיוורה את עינינו מלראות את הַרְשָׁע הפונדמנטליסטי שהתפתח תחת שלטון חמאס ברצועה? עם מי ביקשנו לכוון יחסי שלום? לצד השאלה התעצמו בתודעתי שש תובנות אחרי השבעה באוקטובר:

● לטווח ארוך אין פתרון אחר מלבד משא ומתן. "זה אומר

אלוהים בבארי, כפר עזה, עלומים וניר יצחק?"
בני אדם הם שבחרו לחולל את הזוועות.
בני אדם אחרים שילמו את מחיר הבחירה הנוראה הזו -
נרצחו, נחטפו ונפצעו.
בני אדם הם שהתעלמו מההתראות, זלזלו וחסאו בשאננות
יתר. והיו גם הרבה בני אדם, חיילים ואזרחים, שבחרו
להיאבק, לסכן את עצמם כדי להציל את תושבי העוטף
בגבורה שלא תיאמן.
ישעיהו ליבוביץ נהג לצטט את ההיסטוריון האנגלי אדוארד
גיבון: "ההיסטוריה האנושית אינה אלא תולדות הפשעים,
הטירופים והאסונות של המין האנושי", "אבל", הוסיף
ליבוביץ, "ההיסטוריה האנושית היא גם תולדות מאבקי
האדם נגד הפשעים, נגד הטירופים ונגד האסונות". אלוהים
מצווה עלינו להיאבק בטירוף וברוע.
השאלה המונחת לפתחנו היא איך נתרגם את הכאב,
התסכול והעצב שאין לו סוף - לעשייה שתהפוך אותנו
לטובים יותר?

מתוך דברים שנישאו בכנס השמאל האמוני 28.2.24

כולה שלי וזה אומר כולה שלי - ישבעו ויחלוקו" (בבא
מציעא, דף ב, ע"א). זה לא יקרה עם החמאס ואולי לא יקרה
בדורנו עם הרש"פ, אבל איננו פטורים מזריעת הזרעים של
החזון הפרגמטי הזה של כל חפצי החיים. אין לנו רשות
להשלים עם חיים על חרבנו לעד.

● הכרה בסכנה שבחיבור ההדוק בין לאומיות לדת. בשם
אלוהים הצו להשמיד ולהרוג נעשה מוחלט. ב"שכונה שלנו"
האל האחד לא מצליח לחבר בין המאמינים, אלא מהווה
בסיס למלחמת דת ונהרות דם. קריאות "אללהו אכבר"
מובילות את האכזריות הנוראה מכל, ולצערי אי אפשר
לומר ששם ה' "הגדול והנורא" אינו נישא גם בפי יהודים
בשולי המחנה "שלנו".

● מה רב כוחו של חינוך, כוחה של שטיפת מוח. אני תוהה
אם ילדי ונכדיי היו עלולים לעשות מעשים נוראים כמו
אלו שנעשו בשבעה באוקטובר אילו היו נולדים מן העבר
השני של הגדר, ומוסללים מיום היוולדם למצוות ההשמדה
הזו.

● אם החינוך לשנאה ולהשמדה כה עוצמתי, הרי שחינוך
אחר יכול להביא לתוצאות אחרות. כמו למשל זריעת
התודעה שכולנו נבראנו בצלם. מכיוון שכולנו כאן כדי
להישאר, נצטרך ללמוד להסתדר על חלקת האלוהים הזו
ולפנות מקום אלו לאלו. ההיסטוריה מלמדת אותנו שאחרי
מאמץ זומן ממושך גם רעיונות שטניים יכולים למות.

● ברית מחודשת נכרתה ב-7.10 עם ערבים אזרחי ישראל.
הנאמנות של אזרחי ישראל הערביים, מסירות הנפש של
בדואים תושבי הנגב שנקלעו למערבולת הדמים, והגינוי
המפורש של מוסלמים רבים את דרכו של החמאס מצווים
עלינו לשלב ידיים למען עתיד טוב יותר.

● מקומו של אלוהים - לא חיפשתי את אלוהים בטבח
הנורא בשמחת תורה, לא שאלתי שאלות כמו "איפה היה

דליה רועי | סידור תפילתי

בבקר שאחרי
לא הצליחו שפתי לדובב
מודה אני לפניך... שהחזרת בי נשמת
גופי בקש להתפדרר
נלחם שלא להתעורר
בשעות שאחרי
הפדפתי לאשרי יושבי ביתך... אשרי העם שככה לו
ורח שרפה הכה ומראות בתים הרוסים עלו,
אנשים שחרב עליהם עולמם
בהמשך - חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו האמנם
אולי בלחם אתנחם. מה אוכלים במנהרה אי שם
אתה אלקינו הזן את העולם
בלילה שאחרי, על מטתי ערה
המלאך הגאל אתי מפל רע היש בידו למנע צרה
להמתיק גזרה
להגיש עזרה
ושבוע עובר, ראש חדש נוחת
ואין בכוחי להלל. לא כעת
רק תחנה אשא, אנא... הושיע נא
תפוצותינו כנס
השיבם אלינו
חנכה קרב איך נודה על הנס
מפיסת עצמי.
אין בי גנונים
העושה תפלתו קבע - אין תפלתו תחנונים

ענבר בן ישי, חבל

מרב גולד | בראשית ברא

בבוקר שמחת תורה בתוך המהומה וקולות המלחמה, ישבנו עם יוכבד גולד בת המאה בממ"ד. התפללנו יחד בכוונה מיוחדת את הזמן המרעיד ובקשנו טוב על הבלתי נודע. יחד קראנו את פרשת וזאת הברכה ואת סיפור הבריאה בראשית פרשת בראשית.

אחר כך היה מלח
ים המלח,
ודמעות,
למדנו את גדל הנס.
אחר כך חרשו החורשים,
הגשם ירד טפות אהבה,
תלמים שרו,
פרות פעו
עלי האמרילים הרימו ראש ירק עז.
אחר כך אלהים שאל
איפה
לשוב ושוב
עד אשר
ישוב
שב האדם אל חיק ביתו ואדמתו
אשר ברא אלהים לעשות

מימין:

איתן הימן, זריחה. י' בטבת תשפ"ד

בראשית ברא
בבקר היום השביעי נתקו תהו ובהו מדפי הספר,
מאורות הפכו ערף,
ויכלו השמים והארץ.
שברים ושרפה נערמו בחצרות ובבתים השכנים,
צעקות ודממה נשבו בכבישים,
מכל אשר עשה.
בורות אל בורות נשברים, עורקי חיים נקרעים
וכל צבאם.
תלמים ושבילים נקובים ודרוכים ברגל גסה
אשר ברא אלהים
למחרת יצאנו אל הזמן שעצר מחוגים ושמים,
למחרת נטרפו החדשות אל יריעות התהיה הנרמסת,
שמות שמות,
למחרת היה חשך והידיים חפשו אחיזה.
עם הזמן בגבורות הרוחות הטובות נפקחו העיניים יום ועוד יום,
לראות יוצר אור ובורא חשך מזה ומזה.
עם הזמן ידענו, יש מלאכים רצים בסמטאות האבק והפיח,
לחפץ חיים להפיח.
ובתוף המהומה השועטת מצאנו רגעים, אור, נחמה.

סלעית לזר | שרפים עליך

שרפים עליך, ביתי.
בלילות, לילות התדהמה
מתדפקות על קירותיך,
שטן רושף בקרביתך,
הן קוראות בשלל שמותיך, והן
שרות את שיר האפלה המשתלחת,
והן לוחשות, נחושות, את שעות הפחד.

שרפים עליך, ביתי.
בימים, ההדף מפרפר בין ענפים
הזוכרים רוחות של נחת,
קלי בותרת מרחפים
בינות פנות גנה מזנחת.
קדקודים מתנודדים בחלל המתכתי,
גזעים פרותים מתמוטטים
לשמע המיתה, ביתי.

הלילות פורקות חשמל
ופסיג לפסיג זורח.
שרפים עליך, ביתי,
ולעלים שרופים יש ריח.

צור סגל

שמחת תורה תשפ"ד

יצירה מוזיקלית

היצירה בנויה משלושה חלקים:
ערב שמחת תורה - בחלק זה מנוגנות שתי מנגינות מרכזיות של החג, האחת אשכנזית והשנייה ספרדית, ושתיהן יחד מסמלות אחדות.
בוקר שמחת תורה - כפי שהבוקר הפתיע את כולם, בחלק זה יש משחק של ערבוב ובלבול בין המוטיבים של המנגינות.
בחלק השלישי נמצא את יד ההשגחה במנגינה הראשית, ואת קולות הגיבורים שחירפו נפשם למען עם ישראל.
להאזנה ליצירה, סרקו את הקוד.

נאוה אבירם | ארץ רעשה

ארץ רעשה
גם שמים נטפו
גם עבים נטפו מים...
אוי, כמה שהארץ רעשה.
נחלים של דמעות
זורמים אל הים
והים
איננו מלא

מימין:

נאוה אבירם, ארץ רעשה

מסע מטרומה להחלמה

בשבת שמחת-תורה באנו אשתי ואני לקיבוץ, לחגוג עם אמא בת ה-100 את החג.

בשבת ב-6:30 בבוקר אשתי מנערת אותי משינה בבהלה. מה קורה? מבול של צבע אדום... שונה מכל מה שאנחנו מכירים. ירדנו לאימא לממ"ד ועד יום ראשון נשארנו שם, מרגיעים, מלטפים, מתפללים בקול יחד - קריאת התורה, יזכור - כל אחד והמתים שלו, תפילת הגשם ומוסף. את ההלל שכחנו. רעש פיצוצים, קסאמים, כיפת ברזל. לאט לאט הבנו את גודל האירוע, אך עוד לא תפסנו את גודל הטרומה. יעבור עוד זמן עד שנבין את גודל הנס שהיה בסעד.

ביום ראשון בצהריים יצאנו עם אמא מסעד, עברנו את נתיבות, נשמנו, הגענו הביתה והתפרקנו. בבוקר המחרת הלכנו לברך הגומל, עדיין לא מבינים את עוצמת הנס.

במשך השבועיים הבאים לא תפקדתי ואשתי לא הצליחה לישון בלילות. הבנו שעברנו טראומה שדוגמתה לא חווינו. הבנו שאנחנו חלק מקהילה, ממדינה בטרומה. כן, אני זוכר את מלחמת יום כיפור, כשהייתי בכיתה י"א, ואף את מלחמת ששת הימים כשהייתי בכיתה ד'. זה לא דומה.

בזמן טראומה מופעלת מערכת הישרדות שבה ממחזרים דפוסי עבר, במטרה לפעול מהר ויעיל כדי להגיב הכי טוב לאירוע. מערכת זו מציפה כל מיני אירועים ונושאים לא פתורים מהעבר, כמו ביוב שעולה על גדותיו. התת-מודע מעלה דפוסי הישרדות באירועים דומים, וקלט החושים האוטומטי משווה אירועי עבר ומגיב אוטומטית כפי שהגבנו בעבר, גם אם תגובה זו אינה יעילה.

שבועיים אחרי שהגעתי הביתה הרגשתי שהפנים שלי נפולות, שנגמרה לי המוטיבציה לפעול, שהטרומה משפיעה

עלי עמוקות. הבנתי שאני רוצה וצריך ללכת לטיפול. בטיפול עלו נושאים מהעבר, כמו לילות הבדידות כילד קטן כשאימא לא לידך ושומרת הלילה מגיעה רק לפעמים, חוויית חברת הילדים התחרותית והקושי לבטא עצמיות. עלתה גם חוויית החיים עם אמא יקית וכמיהה למגע, להקשבה ולקרבה קצת אחרת.

מובן שנגעתי בבור הגדול - החיים בלי אבא ובלי לדבר עליו בכלל, כאילו יום אחד הוא נעלם מחיי ואין. חזרתי לתחושות שלכולם יש אבא, מישהו שתומך, שמחזיק, ומה איתי? ואיך אני אהיה אבא בלי לחוות אבא בחיי? נזכרתי בהחלטתי להשתדל להיות אבא כמה שיותר טוב לילדיי, אף שזה לא תמיד היה פשוט. בהקשר זה זכור לי אירוע מאד משמעותי בגן הילדים, כשהלכנו לטייל והגענו לבית הקברות. הגננת אמרה לכולם: "רק ליוסי יש שם אבא ורק הוא יכול להיכנס". הייתה לי אפשרות להיכנס לבית הקברות לפגוש אותו, את אבא, ולחבק כמו שייחלתי מאוד, או להיקבר באדמה בעצמי. בחרתי מאז להיקבר, להסתיר, וכך היה בכל פעם שהזכירו את המילה אבא. זה ליווה אותי לאורך שנים. כשבני הבכור היה בן ארבע וחצי חווינו חוויה עוצמתית, כאשר חלה והיה מחוסר הכרה שלושה חודשים. גם שם חווייתי בדידות, וגם אז ההתמודדות הייתה קשה.

אירועי שמחת-תורה הובילו אותי לטפל ולשחרר חלק מהטרומות בחיי. הצלחתי לדבר בפתיחות, שחררתי כעסים, מתחים ותסכולים בחיי האישיים. אבא עלה וגם אמא, וכן המשפחה שלי. עשיתי טיפול שורש בזכות הטרומה.

אני מרגיש כרגע מחוזק, יציב ומציע לכל אחד שחווה טראומה - מהילדות, מהצבא, מהחיים - לצאת למסע פנימה ולשחרר. כל אחד מאתנו "סוחב", וחשוב לשחרר. מתחים, חרדות ולחצים משפיעים על החיים שלנו, על הקרובים לנו ועל בריאות הנפש והגוף. יש ערך בהקלה על משא הנפש.

צאו למסע זה, הוא חשוב ביותר להמשך חייכם.

הביתה בשמחה רבה

כאשר שילחה אותנו מבית הילדים לבית הורינו בשעה ארבע אחר הצהריים, הייתה המטפלת מפזמת "הביתה בשמחה רבה, לראות את אמא ואבא". ואכן מגיל צעיר מאד היינו הולכים בעצמנו בשמחה רבה ומגיעים בבטחה הביתה, היישר לארוחת ארבע: מיץ גזר טרי (טעים ובריא לעיניים חדות) או מיץ תפוזים סחוט (טעים ובריא ומונע הצטננות) או קפה שחור קר עם חלב (לא כל כך בריא אבל אפשר להביא מארוחת הבוקר בחדר אוכל), וטוסט של פרוסת עוגת שמרים שוקולד שנשארה משבת עם מרגרינה נמסה מעל (הכי טעים בעולם).

ישבנו במרפסת לאכול בהרכב משפחתי מלא, שני הורים ושישה ילדים, מדברים, צוחקים ובעיקר רבים... בית הורי היה באותם ימים בשורה האחרונה של בתי הקיבוץ, כמעט בראש הגבעה, ומאחוריו, סמוך לגדר הייתה נקודת תצפית נהדרת על עזה, לשם היו הולכים כל חברי הקיבוץ ל"תשליך" בראש השנה, להשליך באופן סמלי את כל חטאינו לים של עזה.

בימים אחרים היינו מתגנבים לשטח שבין הגדר הישנה לגדר החדשה, ובין שתי הגדרות היינו משחקים בתחושת ביטחון ומוגנות מול המראה הפסטורלי של עזה. אהבנו לקרוא את עיתון הילדים 'אצבעוני', שעודד ילדים להקים חבורה עם תפקיד לכל משתתף - גזר, כתבן, ראש החבורה ועוד. היינו מתחלפים בתפקידים בכל מפגש, והמרחב בין שתי הגדרות שימש לנו כמקום המפגש הסודי. הרגשנו ממש כמו 'החמישיה הסודית'! שנים חלפו, הגדר גבהה, תחושת הביטחון נמוגה ואנו פנינו לדרכנו.

אמא שלי, יהודית, ידעה מתי להיפרד מאיתנו, והלכה לעולמה חודשים מספר לפני המתקפה האכזרית. בטקס מרגש נפרדנו מהבית כאשר סיימנו לפנותו לאחר פטירתה. עברנו מחדר לחדר ונזכרנו בחוויות ילדותנו - בתקליטים שעודדו אותנו בזמן ניקיון "יום ה'" לקראת שבת ('שיר המריבה' מהתקליט "שלמה המלך ושלמי הסנדלר" היה האהוב ביותר!), בשירים שאמא שרה לנו (נדמה שהיה לה שיר לכל מצב ולכל פעולה), במיץ גזר ובטוסט עוגת השמרים המרוחה במרגרינה בארוחת ארבע, בטיולי אחר-הצהריים למטע ולמתבן (אין כמו להתגלגל בקש ולבנות מחילות בין חבילות החציר), בחינוך לבריאות ולטבעונות שאמא העניקה לנו הרבה לפני שזה הפך לטרנד (היא אפילו עודדה אותנו לזרוק בהיחבא את התרופות שהמטפלת נתנה לנו בעת חולי בבית הילדים). נזכרנו בעבודות היד שאהבה לעשות.

קיווינו שהדיירים החדשים יחוו את הטוב שהיה בבית וישמחו בו.

עתה אבא ואמא אינם, ביתם נטוש, תושבי הקיבוץ - פליטים בארצם, והשמחה רחקה מאיתנו. הפזמון התמים "הביתה בשמחה רבה, לראות את אמא ואבא" מתנגן לו מיותרם

כ"ח בחשוון תשפ"ד 12.11.23

בעמוד הקודם:

שרה בלנקשטיין - מנהרה (פרט)

חיה רוזנפלד, מכתש מול עזה

גרטה נשכבה על הספה הנפתחת ובהתה בתקרת הממ"ד בעוד 'הילדים', כפי שנהגה לכנות אותם בינה לבין עצמה, השתרעו על המזרונים, שנזרקו ללא סדר על הרצפה החשופה.

השכם בבוקר התראות צבע אדום עקשניות החלו לפלח את דממת החג. שלא כבמרבית המקרים, הפעם מיד לאחר ההתראות החלו ליפול ברחבי הקיבוץ מטחי טילים כבדים ועקשניים.

"וואי, מה זה זה?", מלמל אופק. מעיין, שמעולם לא ויתרה על מקלחת הבוקר שלה פרצה מהמקלחת עטופה במגבת, שערה הבהיר נוטף מים. היא מילאה את החלל בריח של ניקיון רענן. "אני מתלבשת! תכניסו כבר את סבתא לממ"ד!", צרחה וטרקה אחריה את דלת חדרה.

"אמא go to Mamad", התחננה ננסי.

הממ"ד היה החדר השנוא על גרטה.

יום אחד, לפני מספר שנים, הגיעו מומחי פיקוד העורף לקיבוץ עם מחברות, כלי מדידה ומחשבים ניידים, ובפרצוף רציני ניהלו שיחות הנדסיות מעל הראש שלה. חודשיים מאוחר יותר הגיעה משאית עם מנוף והשליכה את קוביית הבטון המזוין הזה לצד הבית. עברו עוד מספר חודשים ופועלים שדיברו במגוון שפות הגיעו, סיידו את הקובייה המטופשת וחיברו אותה לאחד החדרים הצדדיים. טלאי בלתי מתוכנן של בטון שלא מתחבר ולא קשור לשום דבר. בתור עונש, גרטה החליטה שלא להיכנס אל הממ"ד לעולם.

"ממ"ד שממ"ד", היא אמרה.

"ממש מצחיק סבתא", אמרה מעיין, בעודה אוספת את שערה ומסרקת אותו בקפדנות, פניה נסערות ועוטות את ארשת ה'עכשיו אני אחראית כאן' הידועה שלה. "אם לא תיכנסי אני אדווה לאימא".

"היא אימא שלך, לא שלי", ענתה גרטה, "אם היא רוצה שהיא תיכנס לממ"ד".

אבל ההפגזה יוצאת הדופן של אותו בוקר עשתה לבסוף את שלה.

"טוב, אין לי כוח להתווכח אתכם", אמרה לבסוף ודידתה עם ההליכון לכיוון הממ"ד, מה שלקח הרבה יותר משמונה השניות התקניות שפיקוד העורף הגדיר בין אזעקת הצבע האדום לנפילה. מעיין נרגעה רק אחרי שהחדר ננעל וסבתה נשכבה על הספה עם פרצוף של מה לכל הרוחות אני עושה כאן.

כשמעיין, הנכדה, הודיעה שהיא התקבלה ללימודי קולנוע במכללה הסמוכה לביתה ("קולנוע זה לא מקצוע" אמרו לה כולם, לרבות הוריה) עלה הרעיון שהיא תעבור לגור אצל סבתא.

אמירות כמו "זו תהיה סגירת מעגל", "יהיה כיף לשתיכן", "זו הזדמנות לבונדינג", לא הצליחו לטשטש את העובדה שבסופו של דבר המוטיבציה הייתה לא לשלם על משהו שאפשר לקבל בחינם, כמו גם רגשי אשמה מובנים של ילדים שמתקשים לשהות בקרבת הוריהם המזדקנים. גרטה, גם אם דומה שלא יצאה מגדרה, אישרה את המהלך. מעיין הכניסה אל ביתה של גרטה רוח וריח נעורים, מוזיקת טראנס, אוכל אקלקטי, תרגילי צילום של שנה א', וחבר'ה שיושבים על הדשא ומעשנים ("הסיגריות עם הריח המוזר הזה" העירה גרטה, נרגנת). אך עם הזמן הרגילה את עצמה לפקוח עין על סבתה ומדי פעם אף לדאוג לשלומה. ואז, ללא הודעה מוקדמת, הצטרף גם אופק, בן הזוג של מעיין. כלומר, באופן פורמאלי, הנער השחום

עם העיניים הירוקות והראסטות שרצה להיות גנן ילדים גר במעונות הסטודנטים, אבל לאחר שהתקבל לעבודה כסייע בגן הילדים שבקיבוץ הוא עבר לגור איתן.

קצת אחרי זה, גרטה נפלה ושברה את עצם הירך הימנית, ואז הצטרפה לקן היישר מהפיליפינים ננסי. כמצופה, ננסי הייתה קטנה, חרישית, חרוצה ובלתי מורגשת וקראה לגרטה 'אמא'.

כך מצאה גרטה את עצמה, עם תחילת העשור העשירי ('העשור המיותר', חשבה) לחייה, חולקת את דירתה שבקיבוץ עם שלושה בני דור ה-Z. כורסת טלוויזיה נוחה ויקרה נרכשה עבורה, והוצבה בפנית הסלון כך שתשלוט על כל המרחב בואכה דלת הכניסה. גרטה ישבה על הכורסא ובהתה את ימיה ולילותיה בעוד ננסי מפצירה בה לאכול, לשתות, לצאת לטייל למשך חצי שעה לפנות ערב, ובעיקר לקחת את התרופות בזמן.

בעקבות החשמל שנפל נעלמה גם התקשורת.

"מה נסגר עם הסלקום המעפן הזה", מלמל אופק בעוד גרטה מתבוננת בגרוגרת שלו. הם נותרו בממ"ד שרועים בחוסר מעש ומנותקים מן העולם.

"טוב, אני יוצא להביא את המרק", אמר אופק.

"אחלה רעיון, אבל תזדרז", הורתה מעיין וגרטה שמה לב שהיא שוב בלי חזייה.

"כן המפקד", ענה.

הרבה שנים לא גר בבית הזה גבר, חלפה מחשבה בראשה של גרטה. היא הייתה בת שמונה עשרה ושלושה חודשים כשטיפסה על המשאית שקרטעה את דרכה ממחנה הסוכנות לאמצע שום מקום כדי להקים עוד אחת מאחת עשרה הנקודות בנגב המערבי. טוב, האמת היא שלגרטה לא באמת מלאו שמונה עשרה וגם לא שבע עשרה. היא נאלצה להוסיף לעצמה יותר

משנת חיים כדי לקבל את האישור הנכסף להצטרף לגרעין. לשקר ולרמות בהחלט לא היה הדבר הנורא ביותר שעשתה עד אז, אבל על הדברים האיומים והנוראים שקרו לה ושעשתה עד אז, היא לא דיברה. מעולם. כשהמשאית עצרה, והאבק הסמיך התפזר, וגרטה הביטה לעבר השמים וראתה את שביל החלב על מיליארדי כוכביו מתערפל מעליה, עצום בגודלו, ומאיר את מרחבי המדבר, היא קיוותה שהיא באמת בסוף העולם.

בתיאום עם שאר החברים היא החליטה שהיא הגר, כי גרטה לא נשמע חברמני מספיק. היא עבדה חזק על העברית, במאמץ להישמע חסרת שאריות, למרות שכולם ידעו שאין באמת דרך למגר מבטא ייקי. באותו לילה על המשאית, ובימים ובלילות שבאו בעקבותיו חלפה בה המחשבה שאולי סוף סוף היא שוב מאושרת, או לכל הפחות פחות לא-מאושרת. היא הייתה צעירונת, פרחונית ומתוקה, וזה לא דרש כל מאמץ. בנות הגרעין קצת עיקמו את האף וצקצקו להן, בעוד הבנים, באופן לא מפתיע, חשבו שכל דבר בה - כולל הזיעה, המבטא, החיוך, והציצים - היה לא פחות ממושלם.

ליאצק לא היה איכפת להישאר יאצק, אבל החברה החליטו שהוא יקי. 'שיהיה יקי', חשב יאצק לעצמו. לא שהייתה לו כוונה להתגעגע לחייו הקודמים. הוא היה שתקן, סקפטי וסגפן, וכמו הגר, החיים החדשים שלו התחילו שם על גבי המשאית העושה דרכה דרומה, אל המדבר. בעצם לא היו חיים אחרים.

הגר ויקי השתלבו, כל אחד בדרכו הייחודית, בחיי הגרעין הסוערים שהתנהלו להם כמו על פני פלנטה מנותקת מיחידת האם. החברה השכימו קום כדי להקים קיבוץ. הם עבדו, צחקו, רבו, רקדו ושרו. איכשהו אחרי שלוש שנים סוערות שבהן התנסתה הגר בזיווגים והזדווגויות למכביר, הכריעה הברירה הטבעית שהיא תזדווג ליקי. הגר הפרחוניית והמתוקה ויקי הנרגן והפסימי הקימו בית בקיבוץ שבנגב. בהתחלה הם

חלקו עם עוד זוג אוהל מאובק בקיץ ומבוצבץ בחורף. בהמשך שודרגו לפחון לוהט ובלתי מתקבל על הדעת, שהוחלף בצריף עץ שנתרם על ידי יהודי יקר מניו יורק, עד שנחתו בדירת חדר וחצי בת 43 מטר מרובע, בנויה מבלוקים אמיתיים, עם מטבחון ושירותים קטנטנים.

ארבעה ילדים שנשאו שמות כמו אלון ואסף ודפנה ואירית נולדו להם. יפים, תמירים, עם עיניים ושיער של גויים, גוף אתלטי, מבטא צברי מושלם וחיוך נטול דאגות. לאחר שבנה הבכור נולד אפסנה אותו הגר בבית התינוקות.

"אל תדאגי הגר", אמרה ציפורה, מטפלת התינוקות המיתולוגית, "מכל העולם מגיעים חוקרים להתפעל ממערכת הטיפול הקיבוצית. הקבוצה היא ללא ספק ההורה המושלם".

"אני לא דואגת", ענתה הגר. יקי והגר נאלצו לראות את ילדיהם כל יום בין ארבע לשבע בערב ועשה רושם שזה הספיק לכולם.

יקי עבד כלול והתמחה בללמד תרנגולות להטיל כמה שיותר ביצים בימי חייהן הקצרים בעוד הגר, אחרי סיבובים לא מוצלחים במיוחד בענפי הטיפול והמזון, הצליחה לבסוף להיחלץ ממלתעות סדרן העבודה באמצעות כישרון השפות שלה, למדה ערבית וקיבלה משרת פקידות במשרדי הביטוח הלאומי בבאר שבע. הושיבו אותה בחדר 8 בקומה ב' המיועדת לטיפול בפזורה הבדואית. היא הייתה עולה כל בוקר על קו המאסף 351 בשבע בבוקר וחוזרת בשתיים וחצי. בין לבין לא קרה כמעט כלום.

והילדים גדלו. כל הארבעה עזבו את הקיבוץ, חלקם התחתנו עם בני זוג שלא באמת הכירה, והולידו ילדים משלהם.

"אל תגידי לי שאת מצפה שנישאר כאן", אמר אחד מהם, היא התקשתה לזכור מי. "זה לא שבאמת היינו משפחה". זרקה שנייה. "אתם ישנתם פה, ואנחנו שם, אחרי הרפת" סיכמה

והצביעה אל עבר האופק. פעם, אחת הבנות, כנראה היא, עשתה את כל הדרך מבית הילדים אל חדר ההורים בשתיים בלילה וננזפה קשות. "אנחנו אנשים עובדים, שקמים השכם בבוקר. חזרי מיד לבית הילדים". "אבל יש מפלצת מאחורי המתבן של הרפת" ענתה הילדה. "אין מפלצות בקיבוץ, מספיק לבלבל בשכל" ענו.

שלישית ביקשה, ואז גם התחננה בפניה שתעזור לה למצוא מסמכים שיתמכו בבקשתה לקבלת אזרחות גרמנית וכעסה מאוד לגלות שלאמה אין שום ניירת "משם". הרביעי טס לאוסטרליה ולא חזר, ואולי כי זה לא היה רחוק מספיק, הרחיק לנוי זילנד, ונעלם.

היא הצטמצמה אל תוך עצמה. יום אחד הוזמנה לאולם הישיבות הגדול במשרדי הביטוח הלאומי לכבוד פרישתה. היא נסעה לשם עם יקי באוטובוס וקיבלה שעון מוכסף שעליו נחרטה המילה 'בהוקרה'. "שעון מכוער..." אמרה ליקי באוטובוס חזרה.

היא החליטה לנסות ולתפקד בתור סבתא הגר. בכל קיץ נשלחו הנכדים לדירתם, שעכשיו כבר הכילה שלושה חדרים, וכך שמרה על קשר עקיף ופרקטי עם ילדיה.

הכאבים והצרבות האימות של יקי התבררו כסרטן קיבה בדרגה 4. "כמה זמן זה נמשך?" שאל האונקולוג. "הרבה", מלמל יקי.

הוא סירב בתוקף להיכנס לתוכנית הטיפולים. "למען האמת תכננתי להישאר מעט יותר זמן, אבל לא נורא".

הרופאים והילדים עמדו מולו חסרי אונים ובמצוקתם פנו להגר. "תעזבו אותו", אמרה הגר.

קצת אחרי שיקי מת היא הצטמצמה עוד קצת ובמקביל החליטה להפסיק להיות הגר הפרחונית ולחזור להיות גרטה. כל ה'הגר' הזה היה מיותר, אמרה לעצמה.

החברים הספורים שנותרו לה בקיבוץ המתבגר נמוגו אל עבר זקנתם והשתררה דממה. בפעמים המועטות שבהן נשאלה לשלומה, מצד אלו שעדיין התעקשו לשמר מראית עין של ערבות הדדית, הייתה אומרת "נו באמת, מה שלומי, איזה שטויות" במבטא יקי כבד ועושה תנועת ביטול ביד עד שחדלו להציק לה בשאלות מטופשות.

"מה עם הסבתא השנייה שלך, לה אין שורשים?", הגיבה גרטה כאשר אחד הנכדים ביקש ממנה לחלוק עימו את סיפורה המשפחתי כחלק מ'משימת שורשים' שקיבל בבית הספר. "אוי נו, סבתא, את יודעת שהיא מתה", נזף בה הנכד.

"אה, נכון. טוב, אז יש לך סבתא אחת שמתה וסבתא אחת שלא זוכרת", הפטירה ובכך סגרה את העניין.

אופק חזר לממ"ד. הסתבר שהבחור, שאוהב להתנסות בבישול, הכין הפעם לגרטה מרק אפונה. הוא תיבל אותו בשמן זית, פלפל, מלח ושום, יצק את המרק הריחני והסמין לקערה והניח אותה לפני גרטה.

"תטעמי סבתא", אמר בחיוך רחב וצעיר.

מעיין הניחה את ראשה על כתפו. כולם התבוננו בה בציפייה. 'איזה נודניקים', חשבה.

"כשזקנים לא רעבים", הכריזה.

"הוא הכין את זה בול כמו שאת אוהבת, סבתא", אמרה מעיין.

"אמא לאכול מרק טוב לאכול", אמרה ננסי.

היא נעצה מבט בילדים. 'אין להם מושג', חשבה. 'חיוך של

עיניים ירוקות, שפתיים אדומות ושיניים צחורות. יופי טראגי, תמים וחסר סיכוי'.

אופק ומעיין תכננו ללכת למסיבת אהבה בטבע אתמול בערב, אבל לקראת הלילה הסתחרר לאופק הראש והוא לא הצליח לאסוף את עצמו.

"מה לקחת?" מעיין שאלה אותו.

"חאלס שאלות", ענה, "אני אתאושש ונצא בבוקר. נגיע לאפטר". "סבבה", ענתה.

ועכשיו ארבעתם יושבים בממ"ד וממתינים להפוגה שמשום מה לא מגיעה.

מיד כשפסקו באחת נפילות הפגזים, מבחוץ נשמעו צעקות בערבית שלוו בצרורות נשק קל. זה נשמע קרוב.

גרטה ו'הילדים' קמו מרבעם ונדחקו אל החריץ הקטן שאופק פתח בחלון הממ"ד בניסיון להבין מה קורה.

אופנוע, נהוג בידי גבר מזוקן עם מדים מנומרים, חלף על פניהם במהירות, מדלג על פני הדשאים, מעליו מתנוסס דגל ירוק. כפותה לרוחב הכיסא האחורי שלו שכבה יהודית שוויצר משכבה ב', החבר'ה שהגיעו במטרה לחזק את הקיבוץ לאחר מלחמת העצמאות, פניה מכוסים דם. רגל אחת של יהודית, דומה שנתלשה ממקומה ונגררה על הריצפה מאחורי האופנוע הדוהר.

"וואי, זאת לא יהודית?" שאלה מעיין.

"כן", אמרה גרטה. ולאחר שתיקה קצרה הוסיפה "הם כאן".

"מי?" שאלו מעיין ואופק במקלה.

"הם", ענתה גרטה.

(המשך בעמוד 68)

אהוב. המציאות קשה וריקה. מה מרגישים עכשו חברי הקיבוץ שאני אפילו לא יכול לשאול אותם מה שלומם? מה היו חושבים עכשיו הרפתנים הוותיקים, האורים ותומים שלי בכל מה שקשור למוסר עבודה ומחויבות? זיכרונות ממלחמת יום הכיפורים צפים. היינו אז בכיתה י"א והחלפנו את מגויסי המילואים. בבת אחת הפכנו להיות בוגרים ואחראים.

הרפת נראית לי פתאום קטנה כל כך. החצרות של הפרות הצטמצמו או שנדמה לי? אותן מרצפות, אותו כיור ענק בכניסה, משרד (עם מחשבו) ואותה מקלחת ישנה. אני בודק מול התאילנדים בתנועות ידיים. כן, אני זוכר נכון: מצקצקים בלשון כדי לדרבן את הפרות להיכנס, שוטפים, מרכיבים ציוד, חולבים, מחטאים, ושוב מצקצקים בלשון כדי לדרבן את הפרות לצאת. אותן טכניקות, אותו הריח, וגם הבעיטות של הפרות - אותן בעיטות. בדרך חזרה, מתערבלות להן כל החליבות מלפני שנים. השלווה הירוקה עם התופת שהייתה לא רחוק מכאן. השקט הזה עם הדי הנפילות, היירוטים וההפצצות. כמה ימים לאחר מכן תאונת אופניים משביתה אותי, לפחות לחצי שנה-שנה לדברי הרופאים. אבל גם בלי יכולת לעזור פיזית, תחושת השייכות חזקה מתמיד.

שבוע וחצי עבר מתחילת המלחמה. חייב להגיע לסעד. להיות שם. לסייע במה שאפשר. במובן עמוק כלשהו, זה עדיין הקיבוץ שלי ואני כל כך גאה בו. בדרך לסעד מנתיבות מחסום ועוד מחסום. מחסומים של חשדנות וזהירות. במעגל התנועה לפני השער החדש ניצב טנק. מוחשי עד אימה. בשער אני נדרש לאישור כניסה. אישור להיכנס לקיבוץ "שלי"? נחקר "מה אני עושה כאן" ושמח לגלות שיש מישהו שעדיין מזהה אותי.

הולך בשבילים בדרך למשק. הקיבוץ מוכר כל-כך אבל ריק. אף אחד לא ממהר למרפאה, לא רוכב אל המוסך, וחדר האוכל שקט. שקט קשה. שקט מאיים. רק חיילים הולכים ברביעיות בכביש העוקף או במדרכות. תחושת מחנק: מה עשו לקיבוץ שלי? והנה איציק (אלוף עולם!) לייכטר, מותש ועייף, מנסה להחזיק את מה שנשאר בעשר אצבעות. בקול שקט איציק מבקש ממני להצטרף לחליבה, לתת ביטחון לתאילנדים.

אני נכנס בהיסוס לבור החליבה. בעיני רוחי אני עדיין הנער ההוא, הצעיר ההוא, היחף והמתולתל. נכנס ומצפה לפגוש את פניו של יהודה, את קולו הצרוד של שמחה וחיוכו של יצחקוב הצעיר. נכנס ומגלה שני צעירים מלוכסני עיניים. שניהם לבושים בצהוב של "צוות צח"י", שניהם אוחזים בטלפון נייד, ומבעד עיניהם אני מבין בשנייה הראשונה: אני עדיין יחף בבור החליבה אבל מבוגר ונטול תלתלים. עיניהם מתפלאות על רגליי היחפות. מי הזר כאן - אני או הם? אני נזכר: זה לא ביקור נוסטלגי חמים במקום

נאוה אבירם | מעבר לקורים

מעבר לקורים
של בית האסורים
אין בקורים.
כלניות אדמות
מעוטף ישראל
מדממות
ודממות
ואין גואל

חיה רוזנפלד | כלנית רמוסה

לא עושים דברים כאלה
לפרחים
בחרשה
דם, אדם, אדם.
זה סוד שפוף, מקלקל, מקלל,
כתם שלא יורד בכביסה. מלבנו, מהאדמה,
מהבית שהיה בייתי
שיבוא הגשם וישטף הכל ונמות חדשים.

רעים 22.1.2024

נאוה אבירם, מעבר לקורים

מלח

סלעית לזר | יהלומי מלח

אולי בגלל הלחץ האטמוספרי
אולי בגלל תנאי סביבה אחרים
אנחנו מתגבשים מחדש
בה בעת - חזקים ושבירים.

אולי אלה הדמעות המזקקות
שאיןן מחכות
לבשורות מדיקות
כדי להוצר, לזלג ולנקות
את הנפש
מכל החתרורים.

אבי הלפרין, ים המלח

מיכל לזר לחמן | אחת שאלתי

את השיר Lover Lover Lover כתב לאונרד כהן במהלך מלחמת יום כיפור, בזמן שהסתובב ברחבי סיני והופיע בפני החיילים. השיר פונה לאל וְכִמֶּה אליו כְּאֵב וכאהוב. הוא תורגם ברוח זו לעברית מספר פעמים. בזמן המלחמה הנוכחית התחברו אצלי הגעגוע למגוייס הפרטי, עם הגעגוע לאל ולחיי הדת שלי שכמו נמוגו בבוקר שמחת תורה. הוספתי לשיר נוסח עברי המביא את הזווית הזו של אשת המילואימניק המחפשת להשיב את האמונה.

לשמיעת השיר של לאונרד כהן, סרקו את הקוד

אחת שאלתי -

אנא שנה לי את השם.

נמלאתי פחד ואימה זעם ואשמה,

לא יכולה להתנחם.

ויאללה כמה עוד אפשר אהוב ליבי אהוב רחוק חזור אליי

הוא אמר זו המשימה שלך,

זה סוג לא נוח של מבחן.

האם הצלחת גם לְחַיֵּךְ היום

או את נלחמת כל הזמן.

ויאללה כמה עוד אפשר אהוב ליבי אהוב רחוק חזור אליי

שנייה בוא נתחיל מְאָפֵס,

בוא נשכח מה שהיה,

תן לי פרצוף חלק בלי קמט,

שלא זוכר ולא ראה.

ויאללה כמה עוד אפשר אהוב ליבי אהוב רחוק חזור אליי

אני כל הזמן בקשר הוא צחק,

לא לקחו לי את המכשיר.

זו את שהתרחקת ממני

כאילו שאני אוויר.

ויאללה כמה עוד אפשר אהוב ליבי אהוב רחוק חזור אליי

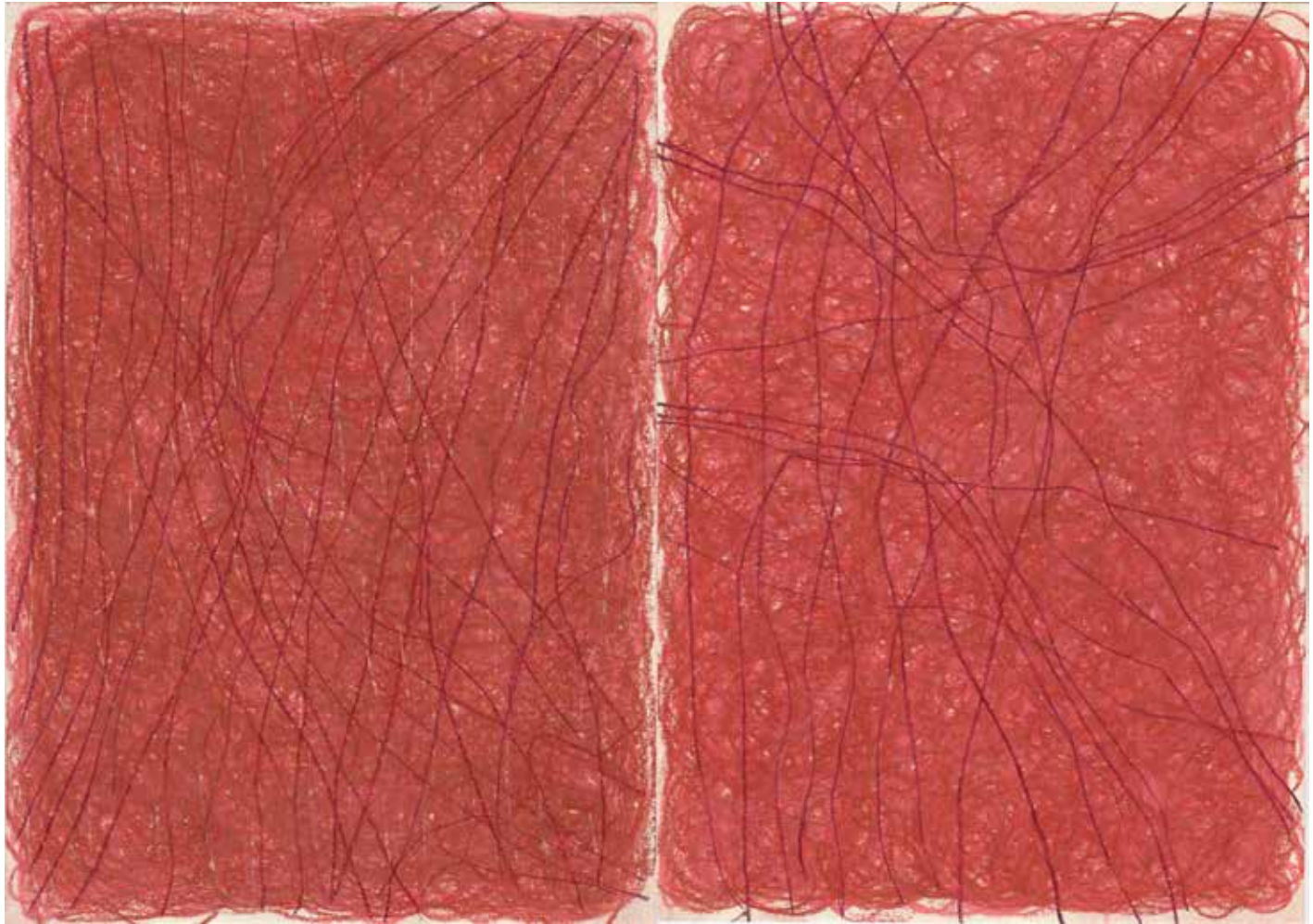
ועם הניגון הזה

להתעלות אולי אוכל

להתעורר, לחזות בנועם,

מוגנת בתוך ההיכל...

ויאללה כמה עוד אפשר אהוב ליבי אהוב רחוק חזור אליי

ענבר בן ישי, אדמה

אבי הלפרין, חנוכיית בנבו

אז מה את עושה כל היום במלון?

מְנַסָּה לְאַחוּת בֵּין הַזְמַן שֶׁלפָּנַי הַסְפִירָה
וּמָה שֶׁעֵכָשׁוּ
רַק לֹא - -

אֱלֹהִים,
יֵשׁ לִי בְּאָבִי פְּאַנְטוּם
עַל אֲזוֹר שְׁלֹם, נוֹף מוֹלְדֵתִי,
שֶׁנִּקְטַע מִמֶּנִּי בְּאַבְחָה אַחַת

על נהרות ים המלח

עַל נְהָרוֹת יַם הַמֶּלַח
שֶׁם יֵשְׁבֵנוּ וְגַם בְּכִינוּ אֶת הַשְׂרֵפָה
עַל דְּקָלִים שֶׁבָּה תְּלִינוּ דְּמַעוֹתֵינוּ

*
מִזְכִּירָה לְעֶצְמִי אֶת שְׁבִילֵי הַקְּבוּץ,
אֶת מְקוֹמוֹת הַמְּסֻתָּר
מִשְׁנַנֶּת אֶת שְׁמוֹת הַמְּשֻׁפָּחָה וּבְאִיזָה בֵּית

אִם אֲשַׁכַּחְךָ עוֹטֵף יִשְׂרָאֵל תִּשְׁכַּח יְמִינִי
תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי לַחֲכִי אִם לֹא אֲזַכְּרִכִּי

לבוש

שׁוֹב לֹא אִמַּר לִילְדֵי:
"בָּאן מְקוֹם בְּטוּחַ".
"נִגְמְרָה הַסְכָּנָה".
בְּתַנּוֹת הָעוֹר הוֹסְרוּ.
נוֹתַרְנוּ חֲשׁוּפִים. אֵין הַבְּטָחוֹת אֵין מַגּוּנִים.
נוֹתַרְנוּ עִם בְּחִירָה אַחַת, חִיָּה וַיְחִידָה
לְתַת לְכַתְנַת אוֹר לְצִמּוֹחַ מִבְּפָנִים.

יום הולדת

יּוֹם הַלְּדָת
וְאֵנִי מִתְּגַעְגַּעַת הַבֵּיתָה
הַבֵּיתָה בְּמוֹבָן שְׁלֹא יִהְיֶה לִי עוֹד

בְּמִלָּה הַבֵּיתָה שְׁתוּלָה פְּקַעַת חֲצָבִים
שְׂאֵת יוֹדְעַת שְׁתָּשׁוּב וְתִפְרַח גַּם בְּסִתּוֹ
הַבָּא.
אֶת יוֹדְעַת אֶת זֶה גַּם כְּשֵׁאֵת מְסִתְכֵלֶת עַל הָאֲדָמָה הָרִיקָה.

עֵכָשׁוּ, מִמְּשִׁיכָה לְהַגִּיד
מִתְּגַעְגַּעַת הַבֵּיתָה
אֲבָל פְּקַעַת הַחֲצָבִים נֶעְקָרָה
וְהַמִּלָּה הַבֵּיתָה מִמְּתִינָה שְׂאֵשְׁתֵּל בָּהּ
פְּקַעוֹת חֲדָשׁוֹת שְׁטָרָם מְצַאֲתִי.

דרורית וייס | זכרונות מתוקים מים המלח

הרבה אבות בסעד, מגיסיים למלחמה,
אז את המלון מנהלות האמהות ביד רמה.
אמרו לי, שבארוחת בקר הן יושבות לדבר,
ואני יודע שלאמא שלי זה ממש עוזר.
אני שמח מאד, אבל בלב
אני לפעמים חושב,
שאם במלון היו רק גברים
הם בטח היו פחות מדברים.

✱

כשרק הגענו למלון בתור מפנים,
היו חסרים לנו מלא דברים קטנים.
בגדים, טיטולים, מברשות שנים ואפלו מגבים.
אז קבלנו מלא תרומות מאנשים טובים.
כל מה שהיה חסר הביאו לכל-בו החדש,
שבו אפשר היה לקנות אבל בלי לשלם ממש.
מלא דברים אמא שלי שם "קנתה",
וכמעט כל מה שרציתי אמא הרשתה.
עד שיום אחד נסגר הכל-בו שהחברים הפעילו,
וחזרנו לקנות באמת ולא ב-"כאלו".
ומאז אמא שוב אומרת על כל דבר,
שחבל סתם לקנות כי זה ממש יקר.

אמרו לי שהיה לנו נס גדול ומיוחד,
כי בשבת ההיא בסעד לא נפגע אף אחד.
ואני מודה על זה לה' כל יום בהפלה,
באמת זכינו בנס והיתה לנו הצלה
אבל כשאני מתפלל אני גם שואל את ה' בשקט,
בלי חלילה להתחצף,
למה, ה', לא הצלת את כל הישויבים בעוטף?
(אבא אומר שבני אדם לא יכולים לנסות להבין
מה שה' עושה,
אבל אני בכל זאת קצת מנסה...)

✱

לפעמים אני רואה הורים,
שבלב הם ממש כועסים,
אבל בגלל שהם בתוך מלון,
הם חיבים להשאר מנמסים.

שרית ברזלי | פריוילגיה של שורדים

להתלונן שאין מלים,

שצפוף,

שרועש,

שחשוף,

שגבוה,

שמזויקה,

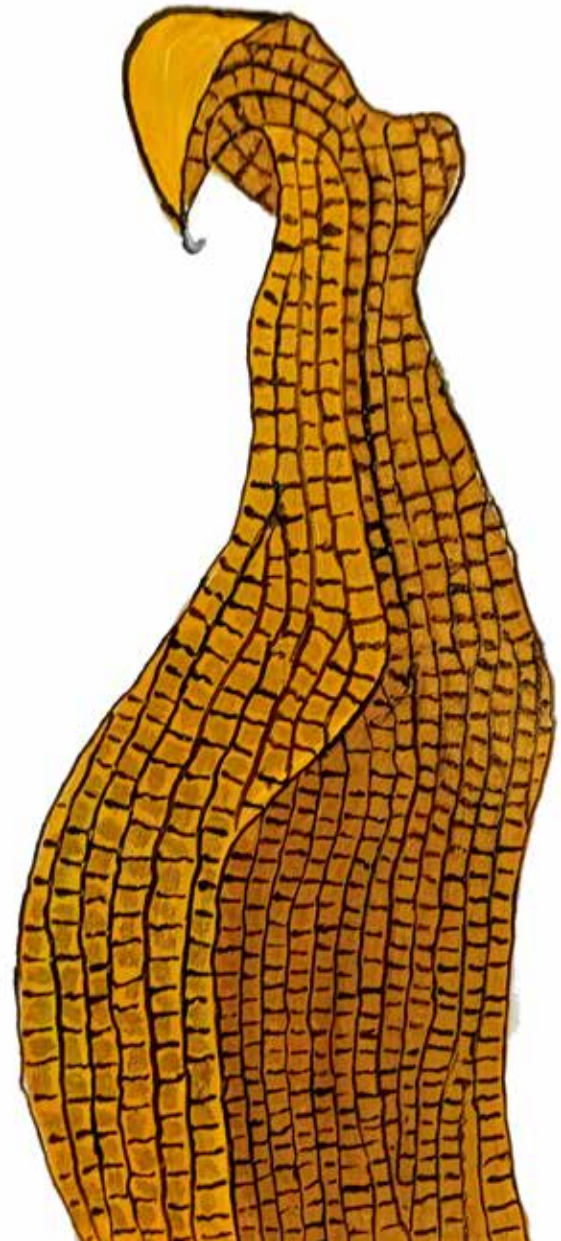
שכדורסל,

שכלם ב... של כלם

שלא היתה תפלת הגשם
שאי אפשר לשמח עליו,
שאין לדעת אם זה רעם
או שוב ברכה לבטלה.

להתלונן שאין מלים,
שהראש ריק כמו הקבוץ,
שומם ממחשבות וחברים.

פריוילגיה של שורדים -
להתלונן.

מרים צרפתי, פסל בטיילת ים המלח

ענת ריבלין | הותר

אָבִי הֶרְחוּם, מָה עוֹד תִּרְצֶה?
רַק כְּשֶׁתְּחוּס עַל בְּנִיךְ - אֲצֵא.
אֲשָׁקִיט אֵילִים נְבִהִלִים עַד תּוֹם,
אֲתִיר אֶת הַסֶּבֶךְ, וְאֲז אֲחַצֶּה -
אֶת קו פְּרִשֶׁת הַמַּיִם. עַד קֶצֶה.
אָבִי הֶרְחוּם, הִנֵּה הִתְרַתִּי הִתְרָה.
מִלְאָכִי הַשְּׁלוֹם אֲבָרְךָ בְּשִׁיחָה,
אֲאָסֶף מִחֶבֶק בְּקֶצֶה הַכְּרָה.
וַיִּכְלוּ שָׁמַיִם וְקָלוּ הַמַּיִם וְהוֹתִירוּ -
עֲגוּל צְלוּל וְרַף שֶׁל נְהָרָה.

אָבִי הֶרְחוּם מִתִּיר אֲסוּרִים.
אָבִי הֶרְחוּם מִתִּיר נְדָרִים.
פִּתְאוּם הִתִּיר אֶת הַבְּרִית
שְׁבִין הַבְּתָרִים.
יֵצֵא לְבֶשֶׁר - שְׁבָרִים.
אָבִי הֶרְחוּם הִתִּיר אֶת דְּמִי,
קִלְף אֶת עוֹרֵי מַעֲצָמִי,
חָתַם מְכוֹת אֵשׁ וְהִלֵּךְ.
הוֹתִיר אֶת שָׁמַי
לְפָרְסוּם רְשָׁמִי .

הִתֵּר לְפָרְסוּם, אֲשֶׁר לְכַרְסוּם.
מִגִּשְׁשׁ עַל בְּרַכִּי, בּוֹר אֲטוּם.
אֲבַד לִי חוּט הַשָּׁנִי שֶׁל אִמִּי,
חוּט הַחֶפֶה הַרְקוּם.
הִתֵּר, וְנוֹתַרְתִּי פְרוּם.

פְרוּם וְנִדְף, קָם וְנִגָּף.
תּוֹכִי כָּבֵר נִסְחָף. וְנִרְדָּף. וְנִחְטָף.
הַכְּרִינָא הַכְּתַנְתַּת בְּנֵךְ הִיא
אֲשֶׁר אֶהְבֵּת. אֲשֶׁר דֹּאגֵת.
טְרוּף טָרֵף.

רחל אהרן, הם חזרו אוקטובר 23

אִשָּׁה חוֹזֶרֶת מִמָּסַע
כָּבֵר לֹא אוֹתָהּ אִשָּׁה
אֵלָא אַחֲרֵת
סְדוּקָה
אֶךְ שְׁלָמָה מִתְמִיד.

קיבוץ סעד, 7.3.2024

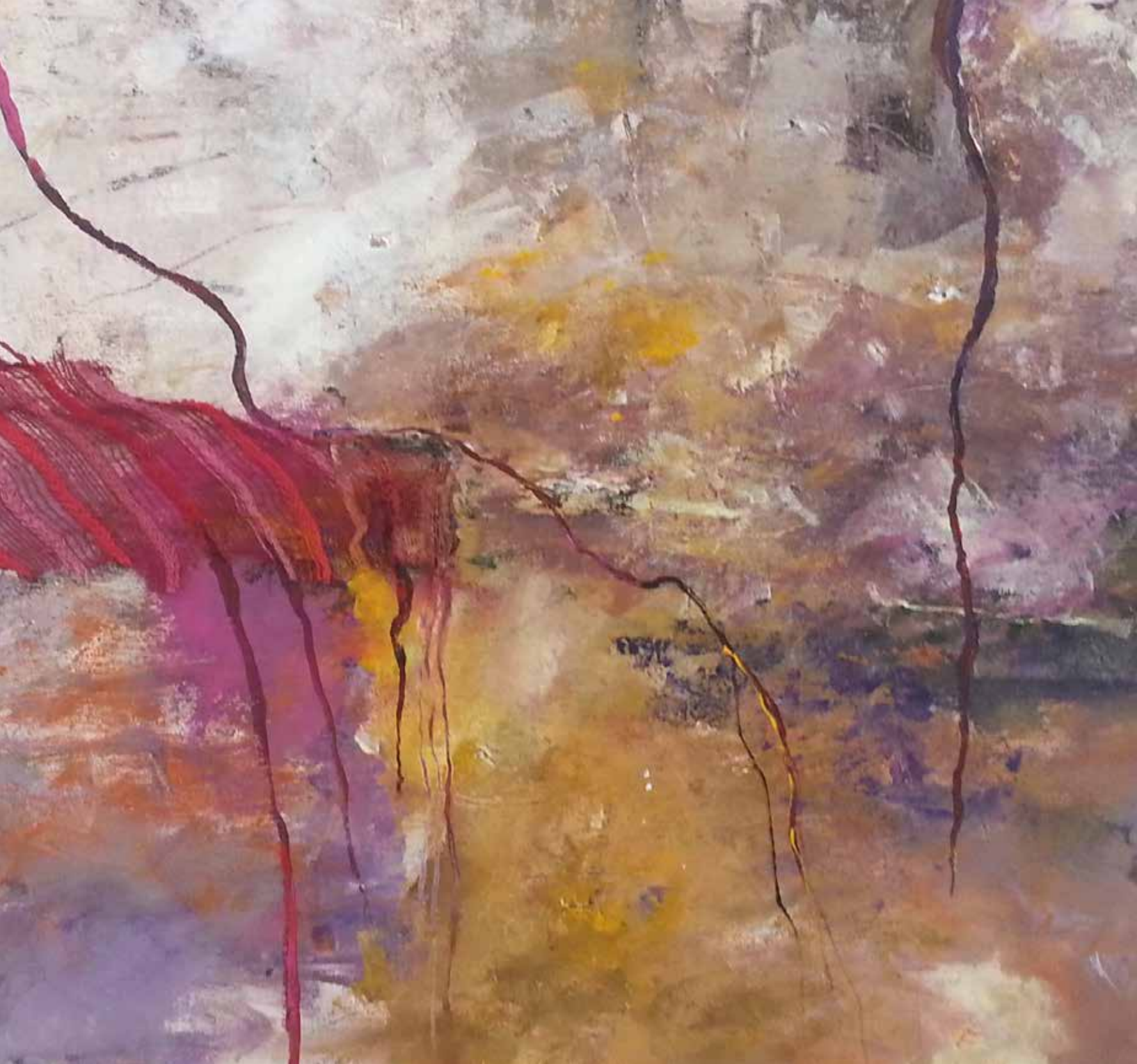
פּוֹגֵשֶׁת אֶת נָאד דְּמַעוֹתֶיהָ
שׁוֹתָה אֶת כּוֹס הַתַּרְעֵלָה
פּוֹגֵשֶׁת יָד מוֹשֶׁטֶת
פּוֹגֵשֶׁת נַחְמָה

אִשָּׁה יוֹצֵאת לְמָסַע
בוֹהָה בְּרָסִיסֵי חַיָּיהָ
וּמְדַבֵּיקָה
רָסִיס אֶל רָסִיס
שָׁבֵר אֶל שָׁבֵר

אִשָּׁה יוֹצֵאת לְמָסַע
פּוֹגֵשֶׁת אֲנָשִׁים שְׁלֹא חָלְמָה
פּוֹגֵשֶׁת הָרִים
פּוֹגֵשֶׁת יָם מְלוּחַ
מִמּוֹת

אִשָּׁה יוֹצֵאת לְמָסַע
אֲכוּלֶת גַּעְגּוּעִים
רְחוּקָה מִבֵּיתָהּ
אִשָּׁה פּוֹגֵשֶׁת אֶת עֲצָמָה
שׁוֹנָה

רחל ברזלי | מסע

ארץ

שרית ברזלי

כפות רגלי מתוות סימנים
בשכבת האבק והפודרה על רצפת הסלון שלי
המעוות התרגשות מסמנות טריטוריה על שלחן האכל.
אני בבית
לכמה שעות של אור
ושוב חיקת לעזב
לפני חשך.

גילי זיוון, שברים

חיה רוזנפלד, עזה - עוטף

כשכל זה יגמר

כְּשֶׁכָּל זֶה יִגְמַר,
לֹא נֶאֱמִין שֶׁהֲלַכְנוּ עַל בִּלְהוֹת.
שֶׁהֲצַעַר בָּא בְּכּוֹסֵנוּ, וּבְמִימֵינוּ,
וְעַל מִשְׁתַּנּוּ,
שֶׁחִיּוֹנוֹ לְצַד מָה שְׁאִין לְחִיוֹת לְצַדוֹ,
שֶׁאֲמַרְנוּ אֶת הַבְּלִתִּי נִתֵּן לְהֶאֱמַר
כְּשֶׁנִּשְׁאַלְנוּ מָה שְׁלוֹמְכֶם עֲנִינוּ בְּקוֹדִים,
כִּי לֹא יִכּוֹלְנוּ אֲחֶרֶת.
כְּשֶׁכָּל זֶה יִגְמַר,
לֹא נֶאֱמִין שְׁזָה עֲדִין אֲנַחְנוּ

בגן בעין-צורים

אוֹחוֹזוֹת בְּעַקְבֵי הַיְלָדִים,
שֶׁיִלְמְדוּנִי שׁוֹב, לְהִתְחִיל מֵהִתְחַלָּה.
לוֹמְדֵת מֵהַגִּנָּת בְּגֵן זֵית
לְאַחֵז שׁוֹב בְּקַרְקַע
לְהַפִּיר מְשֻׁגִים חֲדָשִׁים:
כֹּאן לֹא בָּאָר מְרוֹה, וּבִתְרוֹנוֹת רוֹחָמָה.
כֹּאן
בְּקַעַת שְׁפִיר,
נִחַל לְכִישׁ,
הֲרִי זֹ אוֹתָה אֲרָץ

וְאוּלַי זֹ לֹא אוֹתָה אֲרָץ כָּלֵל.

גבי ברזלי | מדור לדור

אָבִי
אִישׁ בּוֹדֵד מִבְּחִירָה, חֲבָרִיו סְפָרִים.
מִיָּמִיו לֹא עָבַר יוֹם שֶׁלֹּא לָמַד בּוֹ, שֶׁלֹּא קָרָא בְּסֵפֶר.
וּבְעֵתִים הָאֵלוּ
שָׁב וְקוֹרָא, שָׁב וְשׁוֹנֶה פְּרָקוֹ
מֵאָה פְּעָמִים, מֵאָה וְאַחַת,
וְאִינוּ דוֹמָה.

*

(לשקד)

עַת מְלַחְמָה.
הוּא בָּא בְּמִשְׁבֵּר,
עֵינָיו טְהוֹרוֹת
חִיוֹכוֹ חֲדָשׁ
כָּל הָעוֹלָם פְּתוּחַ
בְּפִנְיִי
וְאֲנִי,
כָּל פְּחָדֵי
מוֹל חִיוֹךְ תָּם,
צָבָאוֹת אוֹרְבִים בְּחֲדָרוֹ
עֲנִי קָרֵב בְּשָׁמַיִם
עֲתִידוֹת בְּהֶלָּה
שְׁבָעִים וְשְׁלוֹשׁ, עֲשָׂרִים וְשְׁלוֹשׁ...
מָה יֵלֵד יוֹם?
מָה יֵלֵד דּוֹר?

נירה נחליאל | דמעות של נגב מערבי

שזירת מילים, שירה ותמונות בעקבות סיור 'משלחת עדות'
לנגב המערבי

השיר על הארץ

זהו שם הספר של משורר הנגב המערבי, ישראל נטע, שנתן לי
יד לאורך הסיור של משלחת העדות של "הרבנות הישראלית"
(מכון הרטמן והמדרשה באורנים) לנגב המערבי ולמחנה שורה.
"לא מומלץ לצאת לסיור הזה" כך אמרה לנו היוזמת. עלול
להיות קשה. קשה? לא לחזור לסעד, לא לחוש, לא להיות,
לא לראות בעיניים. זה קשה.

מתוך המראות והקולות של הסיור שזרתי מילים
שלי בין תמונות שצילמתי ושירים של אחרים
(המנוקדים). הלוואי ונהיה עדים נאמנים למראות
שראינו, לעדויות ששמענו, ללבבות הנשברים.
אלה תולדותינו. אנחנו חיים

בדרך

בדרך חזרה הגוף שלי בוער
עוצרת לתדלק, תמיד בסוף חסר
והכביש הזה ארץ, אף פעם לא נגמר
גורדי שחקים וחלומות, הופכים לחל מדבר

ועזה נראית מרחוק כמו תל אביב, תמיד בסוף הנסיעה אני
בוכה דמעות של נגב מערבי,
מרחוק, מישהו כבר פותח את השער, זוג אופניים אדמים
שנשכחו על המדרכה,
מחזירים לי את האויר, הכי חשוב זה משפחה

סער ליבן, עזה תל אביב

הנוכל עוד ללחוש: אקליפטוס אהובתי

אין מעבר בצומת סעד. חייבים לעבור דרך שערי סעד. מחזירים לי את האויר. אקליפטוסים משמאל, הנה, כאן היה הקרב על הגדר, זה חדר האוכל, רואים? בין החיילים. לכאן פיננו את הפצועים, וזה השער הישן. מרחוק מישוהו כבד פותח את השער. אני מכאן. אני בבית.

בכפר עזה - שכונת הצעירים, ממ"דים דבוקים לאשקוביות. שרידי דשאים. כל כך מוכר. אני יודעת איך היה נראה כאן קודם. הלא אלה תולדותינו, ואנחנו יודעים: כף, ואי אפשר אחרת. מנסה לא-לדמיין איך שועלים קטנים מחבלים כרמים. לא קטנים.

את מה ליכור מכאן? משפחה אחת? איש אחד? הבן של...? זו שניצלה עם ילדיה? הברוש והאקליפטוס? הגדר הפרוצה? שלט שלווה-בריאות-שמחה מחוררות?

הנה, עכשו עורכים גם נסויים בדי אן אי האקליפטוסי, כחמר לשרפה, איש אל רעהו יאמרו, הבו לנו חמר לשרפה.

וקמה אנחנו, חיים

מריח החרשה אחרי הגשם, מאותו רגע מדיק

שאנחנו יודעים: כף, ואי אפשר אחרת

וקמה אנחנו, שריח החרשה אחרי הגשם הראשון,

אלה תולדותינו,

הנוכל לנשם בשפה אחרת,

הנוכל עוד ללחוש: אקליפטוס אהובתי,

בשם אטמוספירה, קטרת ואדי מתמרת. אלה תולדותינו.

גשם כף עוטף את החרשה עכשו

הרהור שדה נרדם בזרועותיה

אנחנו חיים

דיבור המתחיל: ויאמר אלהים יהי צער ויהי כן

בשרות נגב, תראי, יש כאן לוח הנצחה, שמות מוכרים מהבית, יואב כאן והבעל של דולי. ושתי פסיעות ממנו - המגרש גרוטאות הזה, הוא היה כאן כבר קודם, נכון? וכל המכוניות האלה... תפסיקי להתיילד. שימי לב, מכונית מדממת ליד רופא בתפקיד.

דבור המתחיל: ויאמר אלהים יהי צער

ויהי כן

ודבור הנמשך מה,

ודבור הנשתק שתיקת הפאסט פרפקט ביבי ודבור הנגמר

הנה ראשי

מתגלגל לרגליך אדמוני עם עינים ומחרף מערכות והכל.

דבור המתחיל: והארץ היתה תהו ובהו

בהו בהו ותהו נשאר

עם הדבור המיתר, הנשבר.

דבור המתחיל: בבקר בבקר אינך מחיכת יותר

ודבור המפריד מה,

ודבור המפליג בארץ מרחקים שאין בה שירות בכלל

והכלבים

אלמים מכאב.

דבור המתחיל לאט לאט: דבור החלין הרף

והדבור הקשה, אם רק תרצי.

דבור המתחיל וצעקת המתחיל

וגרונו הנחר

דבור המלביש ארץ כאב שלמת חרוז ומטאפורה

דבור המתחיל: אומרים לו שתק.

ישראל נטע

סלעית לזר | כרוז מול עזה

קמִצוֹץ הַשֶּׁקֶט פֹּה שְׁבִיר
וּקְצוֹתָיו חֲרוּכִים.
הָרָאוֹת מְשַׁתְּנָקוֹת מֵאֲוִיר
שֶׁגֹּנְוֵי מְפִיחִים.

הַקּוֹל מְהַדְהֵד בְּרָעַד:
הִיָּה קְבוֹץ וְאֵינָנו עוֹד
עוֹד
עוֹד
עוֹד

עוֹד יִרְנוּ כָּל עֲצֵי מִטְעַע
וְהַנּוֹיָנִיק יִצְמִיחַ לָנוּ דְשָׂא.
עוֹד תִּשְׁמַע שְׂמֹחַתָּה
שֶׁל קְבוּצַת פְּעוּטוֹת נִרְגָּשָׁת.

זוֹהִי מִצְוֶה מְקַדְשָׁת:
גּוֹף בְּרִיא בְּנִפְשׁ עֲשָׂת.
וְהִיָּה מִחֲנֶף יֶרֶק,
וְהִיָּתָה תְּקוּנָתְךָ מִתְּחַדְשָׁת.

הו, איזה ביטוי, הרוח המרחפת

שורה ארוכה-ארוכה במחנה שורה. אני מתחבטת בין טומאת מת לעבודת הקודש. מה נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה... וְזֶה שֶׁעַר הַשָּׁמַיִם.
גווילים נשרפים, ואותיות פורחות באוויר, וּבְעֶקֶר: הַשָּׁפָה
הַהוֹלְכֶת וּמִתְפַּרְדֶּת בתמונת עשרות ספרי תורה שאותיותיהן פורחות וכמה סופרים תופסים בהן ומחזירים אותן למקומן.
הו, אִיזָה בְטוּי, הָרוּחַ הַמְּרַחֶפֶת. חושך ואור משמשים בערבוביה מרחפים על פני התהום.

בְּזֶה אַחַר זֶה אֲבַדְנוּ אֶת הַסִּמְנִים הַחַיּוֹנִיִּים:
מִסְפָּרִים בְּזַכְרוֹן שֶׁל הַסְּלוּלָר, סִיסְמָאוֹת אֵינְטֵרְנֵט,
מִפּוֹת שֶׁלְחָן עִם כְּתָמִים מְפָרְסְמִים מֵהַהִיסְטוֹרִיָּה
חֲמֵשׁ מֵאוֹת מְגָה זְכָרוֹנוֹת מְרִים,
וּבְעֶקֶר: הַשָּׁפָה הַהוֹלְכֶת וּמִתְפַּרְדֶּת,
הַחֲלִיקִים הָאֱלֵמֶנְטָרִיִּים.

וּבְסוּפֵם שֶׁל הַדְּבָרִים, הַכַּחוֹת הַפִּיזִיקָלִיִּים הָעֵתִיקִים
יִשְׁכַּחוּ אֶת הַכָּאֵב הַקָּדוֹשׁ
הַחַל, וּמִי הָאֲפָסִים שֶׁל הַשְּׂכָחָה וְהָרוּחַ הַמְּרַחֶפֶת -
הו, אִיזָה בְטוּי, הָרוּחַ הַמְּרַחֶפֶת.

ישראל נטע

הלוואי ונהיה עדים נאמנים למראות שראינו,
לעדויות ששמענו, ללבבות הנשברים.
אֵלֶּה תוֹלְדוֹתֵינוּ. אֲנַחְנוּ חַיִּים

יום 45 למלחמה, 21.11.23 ח' בכסלו תשפ"ד

כָּל דְּמֵי אַחֵי וְאַחֵיֹתַי צַעֲקִים אֵלַי מִן הָאָדָמָה

שלושה חודשים שהייתי באחד ממלונות המפונים בים המלח, יחד עם בנותיי ונכדיי, יחד עם חברות וחברים מקיבוצי, קיבוץ סעד, אשר בנגב המערבי. למרות המעטפת האוהבת, הרגשתי תלושה מכל אשר היה לי.

כמה חיכיתי לרגע שבו אחזור הביתה. לפינת העבודה שלי, למיטה שלנו, למטבח המשפחתי, לכן הציור, לדשא, לעץ הלימון שמאחורי המרפסת ולהרגשת העצמאות והחירות. והנה אני כאן. בבית האהוב. אך האדמה אשר שבת אליה משמיעה קולות קשים.

קול דְּמֵי אַחֵי וְאַחֵיֹתַי צַעֲקִים אֵלַי מִן הָאָדָמָה. אני שומעת עם בוקר זעקות לעזרה של חברות וחברים שחיכו עד בוש, אני שומעת שתיקות מחרישות אוזניים של מי שנאלמו דום במקמ"דים נעולים, אפופי עשן, מקווים להיעלם מקני רובי המרצחים. מריחה ריחות של מוות עולים מהקיבוץ השכן ומתערבבים בריח פריחת עץ ההדר שלנו. קולות של אופנועים דוהרים מתערבבים בקולות השחרורים המצייצים בחדווה מדי בוקר.

אני שומעת את הָאָדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת פִּיהָ לְקַחַת אֶת דְּמֵי אַחֵי וְאַחֵיֹתַי נֹאנֶקֶת מְעוּמָס הַכָּאֵב. הפיח נוחת על מרפסתי ומוחה את ריחות הַדָּשָׁא הַמְכֻסָּח.

שומעת את ותיקות בארי לוחשות: 'גירשתם אותנו היום מעל פני הָאָדָמָה'.

הימים חולפים.

שסועים.

קרועים.

סביבותיי - החיטה מזהיבה

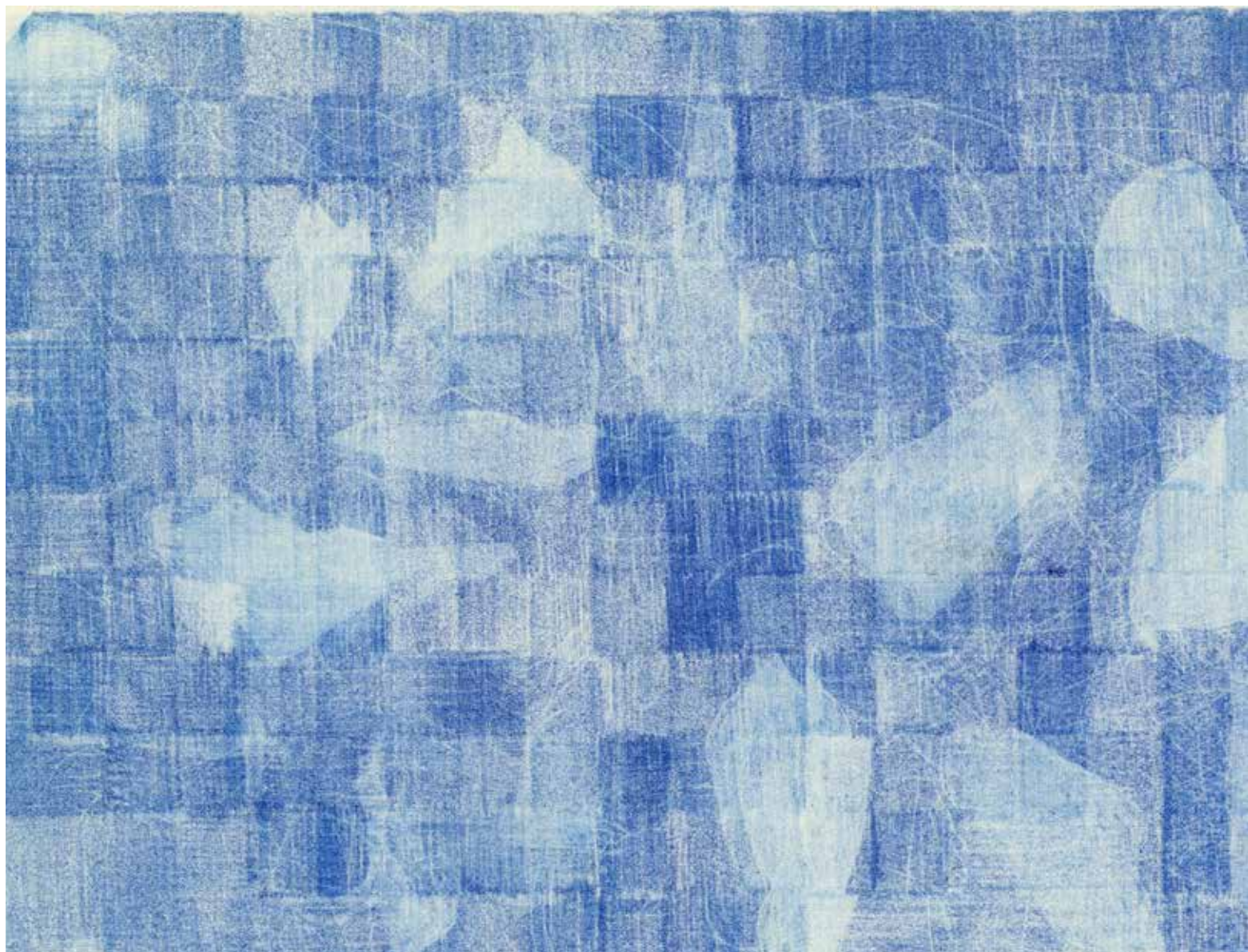
הַתַּדְעָה אֲדַמַּת הַנֶּגֶב נִחְמָה?

האם תִּסְפָּךְ תֵּת כֶּהָה?

האם עוד תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב,

עֵץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי?

חמדת צימבליסטה, צ'יזבאט ב"קפה רלי"

שחזור ה"מסורת" תחת המיגון בבית הספר הישן.

שפּרה דימברט

Atlas

Tell me Atlas

What's heavier? The world or the pain festering in people's hearts?

The oceans that are miles deep, or our tears which fill them?

The mountains which we loved to climb, or the new heights of abandonment and disappointment we feel?

Atlas are your knees buckling? Shoulders more sore since the seventh? Each breath harder as if your lungs are perpetually filled with glass?

Because mine sure are

I already carry broken shrapnel in the form of my heart, and fumble as I try to put back together the hopes and dreams and lost futures of friends and family. Of eyes I could swear looked familiar but now are hard to place

I no longer sleep in the dark. I keep the lights on as if the soft glow of a lamp can force away the shadows

I have returned to my three year old self cowering from every bump in the night;

I no

longer try

to befriend the monsters

under

the

bed

I stand here juggling hundreds of globes, of universes, keeping the memories and stories aloft

So Atlas I'm begging

Give me some tips on how to stay afloat

Is that what I get for screaming at God? It wasn't a rebellion Hashem I promise. It was confusion and hurt masked as anger and indifference. It was the want of an I'm sorry knowing it'll never come

And I thought before our relationship was complicated Father I didn't rebel. I am no atlas. I did not give in to the call of the titans

So then why do I suffer his fate tenfold?

I don't have his endurance

I am but made of dust, risen and will be returned and scattered

My ashes will fly up amongst the stars

So close but never touching

I am left wanting. Yearning. Crying. But silenced.

For if I slip they slip. And how could I sacrifice her world for mine?

So even though it feels truly impossible, I carry

Surround myself with stardust and mountains and the deepest of oceans

I ground myself in work and belief and a tad bit of naivety

I call out to atlas and say פוש אחרון! יאללה. יש לנו את זה

And take the sound of his labored breath as agreement

And together we hold our worlds up.

Atlas and me.

שרה עברון

נקום ובנינו

וַיֹּאמְרוּ נְקוּם וּבְנֵינוּ
וַיַּחְזְקוּ יְדֵיהֶם לְטוֹבָה
נחמיה, ב, יח

קוראים לי שרה, הבית שלי הוא קיבוץ סעד. אני אמא, סבתא, וחברת קיבוץ מבחירה ואהבה, ומזכיל"ית תנועת הקיבוץ הדתי.

שניים מיישובי התנועה, קיבוץ עלומים וקיבוץ סעד הם יישובי "עוטף עזה". אני כותבת את השורות הללו ממלון בים המלח, כאן הבסיס הקהילתי שלנו בימים אלה, עטופים מכל עבר, אך כואבים וגולים. אין לי הסבר לנס שאירע לנו בשבת השחורה בה הותקף הקיבוץ אך הרוצחים נהדפו בשער, ולא חדרו פנימה. בקיבוץ עלומים חדרו המרצחים פנימה ונהדפו בקרב גבורה של כיתת הכוננות. השבוע קברנו בבית העלמין של סעד שני בנים. נבו ארד הי"ד שנרצח במסיבה ברעים, ודור רידר הי"ד, שנרצח בבארי. אני מסרבת בתוקף לקבל את האמירה ששמירת השבת שמרה עלינו. על פי אמונתנו אין איש יודע לחשב חשבונותיו של בורא עולם. האחריות שלנו היא לשאוף תמיד לתיקון עולם. לא לחפש הסברים שהמוח האנושי הכואב בודה מדמיונו. הסיפור של סעד, הסיפור של עלומים וסיפוריהם של הקיבוצים של אחותנו - התנועה הקיבוצית - על קרבות הגבורה שהתרחשו בתוך גדרותיהם עוד יסופרו. כעת אנו נלחמים על הבית!

חמ"ל עלומים וחמ"ל סעד מחזיקים בנחישות ובכוח בלתי נתפס את מה שנותר מהמשק החקלאי, מחזיקים

את תשתיות הקיבוצים, ונותנים את כל הסיוע הנדרש גם לכוחות הלוחמים הנמצאים בחצרותינו ובשדותינו. זה יהיה הבסיס לצמיחה המחודשת שלנו בתום הקרבות, ליום שבו יונף הדגל לחזרה הביתה, שלנו ושל שכנינו.

מארג החיים המשותף שלנו בנגב המערבי הוא של קהילות אחיות - סעד, כפר עזה, עלומים, נחל עוז ובארי, כיסופים ואורים וכל השכנים האהובים שסביבנו. קהילות ארוגות זו בזו, בכל כך הרבה היבטי חיים, וכעת גם שכול, כאב, ומלחמה על הבית.

זוהי עת מלחמה ועלינו לנצח. הכוחות בחזית שואבים כוח מעמידת העורף. הקהילתיות והערבות ההדדית תהיה מה שיאפשר לנו כעם וחברה לנצח.

אנו נשוב הביתה.

הסרת איום המרצחים באופן בלתי הפיך היא הדרך היחידה לאפשר לנו לשוב הביתה.

זה חייב לקרות!

נשוב הביתה ואנו סומכים על מדינת ישראל שתדע לתמוך בכל מה שיידרש כדי להקים את ההתיישבות מחדש, כדי לשקם באופן יעיל ומהיר ככל הניתן את תשתית הקיום שלנו - החקלאות. גם זה חייב להיות!

יהיה קשה, וייקח זמן, וזו לא משימה לטווח הקצר, אלא לטווח הבינוני והארוך.

אנו נשוב הביתה, ויחד נחדש את היישובים.

נחדש אותם יחד עם שכנינו, ולא במקומם, יחד נקום, בשכנות ואהבה נבנה מחדש.

כמי שגדלה על סיפור ההתיישבות של קיבוצי תנועת הקיבוץ הדתי, והתוצאות הקשות שידעו היישובים שלנו במלחמת העצמאות - אתגר שכמעט שבר את התנועה, כשכל יישוביה היו במחוזות הספר ובקו האש, כמי שזכתה

לקרבתו של חברנו, ד"ר נחום ברוכי ז"ל, שידע לתעד את הסיפור בצורה מופלאה בספרו 'נקום ובנינו' אצטט כאן מדברים שכתב על המלחמה ההיא:

בתום המלחמה נותרו במקומם רק חמישה קיבוצים ואילו האחרים נמחו מן המפה. 125 חברים, 8% מחברי הקיבוצים באותה העת נפלו במלחמה (מתוכם גם לא מעט נשים לוחמות, תוספת שלי, ש"ע). אולם עוד בטרם הסתיימו הקרבות חידשה התנועה את תנופת ההתיישבות והעלתה על הקרקע 11 נקודות חדשות, 5 מהן היו אלה שחרבו במלחמה. (נחום ברוכי, נקום ובנינו, עמ' 3).

אני מאמינה שנוכל למצוא את הכוחות והדרך לקום ולבנות. אני יודעת שאנו ושכנינו מתכוונים לשוב, אחרי המלחמה, אחרי הניצחון, לחדש את ההתיישבות והחקלאות ולבנות חיים משותפים בנגב המערבי. איתכם, עם ישראל היקר, נוכל גם אנחנו כמו הורינו לשקם את יישובינו ולהמשיך לפעול במלוא כוחנו לבניין הארץ והעם.

ג' באדר ב' תשפ"ד 13.3.24

שרה אש בלנקשטיין, בין שבר לתקווה (פרט)

תרצה אורן, דמעות צהובות

נזכור

דור רידר

דור, בנם של דורית וצביקה רידר, נולד בכ"ו בחשוון תשס"ב, 12.11.2001, גדל ולמד בסעד, סיים תיכון בקבוצת יבנה והתגייס לשירות משמעותי בנח"ל.

דורק'ה, כפי שכונה בפינו, היה מסמר חברתי, איש שכולם אהבו בשל רוחו הטובה, החיוך המקסים והתמידי, והיחס המיוחד שלו לחלשים בחברה ולזקוקים לעזרה. לא פלא שדור בחר לעבוד בבארי כחונך לילד בעל צרכים מיוחדים, ובתוך חודש וחצי נוצרה אהבה אמיתית בין השניים.

נרצח בבארי בשמחת תורה תשפ"ד, 7.10.23, עם חברתו תכלת.

יהי זכרו ברוך.

נבו ארד

נבו שלמה, בנם של מירב ורונון ארד, נולד בב' בתשרי תשנ"ט, 22.9.1998, גדל והתחנך בקיבוץ סעד. נער אוהב אדם, סביבה וטבע. חיוך תמידי על פניו. שאף להצטיין בכל אשר עשה, ואכן הצטיין. צמח להיות צעיר גבוה. למד במכללה האקדמית כנרת הנדסת תעשיות מים. בשנה א' במכללה, כאשר כל אחד נדרש להציג את עצמו, הוא הציג כך: "193 סנטימטרים של סנטימנטים".

נבו היה סטודנט מבריק, ואף קיבל תעודת מצטיין נשיא בשנה ג' ללימודיו. למרות הישגיו הרבים נותר עניו וצנוע. אדם חכם, בעל ידע רב, אדם של אנשים. נהנה ללמד את עצמו דברים חדשים ולחקור את הסביבה. הוא אהב מאוד את החיים, אהב מסיבות וטבע. אהב מוזיקה, טייל הרבה בארץ ובעולם.

היה אהוב מאוד על חבריו, מושא להערצתם, ואף כונה על ידם "מגדלור ערכי". חבריו מספרים שתמיד ידע לתת מילה טובה, את העצה הנכונה, והיה לו כישרון מיוחד להקשבה ולהכלה. הם הגדירו אותו כאדם שכולם סביבו, אך נתן לכל אחד את התחושה שהוא כולו איתו. בין חפציו האישיים נמצא גם פנקס שבו כתב משימות לטווח הרחוק, וביניהן כתב: "להוקיר תודה". נבו נרצח במסיבת הנובה בהיותו בן 25. חייו נגדעו באיבם, כאשר רקד וחגג את חייו. יהי זכרו ברוך.

"תמריא אל מעבר לחלל
כי גם הסוף הזה הוא התחלה.
נתראה בגלגול הבא"

רוז אלישבע לובין

רוז נולדה בכ"ז בכסלו תשס"ג, 1.12.2002. עלתה לארץ מארה"ב, בתחילה לאולפן בשדה אליהו ולאחריו לגרעין צבר בסעד.

בזכות יכולותיה הפיזיות ורוחה האיתנה התקבלה רוז למג"ב ולשירות ברובע המוסלמי, ובכך הגשימה את חלום הילדות שלה - להגן על ירושלים. רוז הייתה חברה קשובה ומדרבנת. רוז הצטיינה בספורט ובשירה והייתה לוחמת אמיצה שבחרה להצטרף לכיתת הכוננות של סעד ולהילחם על הגנת הישוב בשבת שמחת תורה.

רוז נפלה בעודה עומדת על משמרתה, בפיגוע דקירה סמוך לשער הפרחים בירושלים, בכ"ב במרחשוון תשפ"ד, 6.11.2023. בת עשרים בנופלה.

יהי זכרה ברוך.

לירון שניר

לירון הוא נכדם של שרה ושמחה בלס, נולד בי"ט כסלו תשנ"ח להוריו פזית ומוטי שניר הגרים בעפרה. לירון היה תלמיד חרוץ בעל ערכים, מתמיד ומצטיין. חבר טוב, נוח לבריות, עניו וצנוע בהלכותיו. היה מדריך מוערך בבני עקיבא. תלמיד חכם, בוגר ישיבת "מעלה אליהו" בת"א, אשר הקדיש חלק ניכר מזמנו לעסוק בתורה, באמונה ובגמילות חסדים. ברוח מחויבותו למדינה וחינוכו מבית, חתר לירון לשירות קרבי משמעותי כקצין לוחם. לצד אהבת התורה ביטאה אישיותו דרך-ארץ ואהבת המולדת, ומעייניו היו נתונים לדאגה לחייליו אשר ראו בו מופת ודמות לחיקוי. לדאבון הלב, בעודו ממלא את תפקידו כמפקד צוות בסיירת גולני, נפל לירון בקרב בצפון רצועת עזה, ביום ט' בכסלו תשפ"ד, 12.11.2023. לפני שנכנס לקרב כתב צוואה שהתפרסמה בכל העולם. נזכור את לירון כבעל תכונות נעלות, בחור צעיר שכולו אור ושואף להוסיף אור בעולם. יהי זכרו ברוך.

רבקה הנרייטה ברוך

רבקה נולדה בהולנד בי"ז בשבט תשנ"ט, 3.2.1999. עלתה לארץ בשנת 2018, עשתה שנת מכינה בשדרות והתגייסה עם גרעין צבר לשירות בצה"ל כמפקדת וקצינה בחיל האיסוף הקרבי.

הייתה ציונית בכל רמ"ח איבריה, חיילת מצוינת ומפקדת וקצינה מסורה ולא שגרתית. חריפה ובעלת תפיסה הומנית וליברלית.

כשפרצה המלחמה היתה רבקה בביקור בחו"ל, אך חזרה מיד לארץ והתגייסה למילואים. נפטרה מזיהום חמור במהלך שירות המילואים שלה בעת מלחמת חרבות ברזל, בי"א בשבט תשפ"ד, 21.1.2024. בהתאם למשאלתה האחרונה של רבקה, איבריה נתרמו להשתלה. בת עשרים וארבע בנופלה.

יהי זכרה ברוך.

יובל ניר

יובל ניר, בעלה של אילה (שלומי) ונכדם של ברוך ושפרה ניר ז"ל מסעד.

ליובל ואילה חמישה ילדים והם התגוררו בכפר עציין. יובל היה ידוע בראיית הטוב שלו אצל כל אדם ואדם, ובאהבתו לעם ישראל. המילים השגורות בפיו היו 'אדרבה תן בליבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו'. יובל הוקפץ בשמחת תורה למילואים. היה לוחם ותיק בסיירת צנחנים. נפל בכ' בשבט בקרב עם מחבלים בחאן יונס, כאשר יצא בראש הכוח לחלץ חבר שנפגע בהיתקלות. יובל פעל בנחישות ובאומץ תחת אש ונפגע מרימון שהושלך לעבר הכוח. בן 43 בנופלו.

יהי זכרו ברוך.

אביאל זיו

הציורים על גבי בדי ענק 3.2/6 מ', הם חלק מתערוכה עליה אני עובד לזכר חבריי הקרובים אשר עבדו בהפקה של מסיבת הנובה ונרצחו ב-7.10. בציור הראשון מופיע גדעון "גיגי" ריבלין, שהיה אוהב טבע ומוזיקה אלטרנטיבית, אדם מאוד מיוחד ושמח עם אופי ססגוני וצבעוני. ציירתי אותו ביער צבעוני שנראה כמו חצי מציאות חצי

חלום, עם פטריות גדולות (גיגי אהב פטריות ואפילו שקל לימודי אגרונומיה כדי לעסוק בתחום הגידול).
בחרתי שלא להתמקד בכאב הגדול ובאובדן ובריק, אלא לצייר אותו במעין גן עדן פרטי שלו, הסביבה שאני רוצה להאמין שבה בדיוק הוא נמצא כעת. המשפט "אחי אני בפאן" היה מעין קאץ' פרייז שלו, ופחות או יותר סימל את הגישה שלו בחיים - להנות מהרגע ולהפיץ כיף ואהבה.
בציור השני מופיע נעם רוטנברג. את נעם הכרתי באמת כשהגיע

האחרונות בלימודי תוכנה במסגרת צבאית. במסך, במקום שורות של קוד מופיע משפט שאהב להגיד בצחוק; "אחיך בהייטק" - לדוגמא אם היה מזמין תוספת על ההמבורגר או משהו בסגנון, הרי "אחיך בהייטק" והוא יכול להרשות לעצמו. ברקע מתנגנים להם תווים. אמנם אתה לא איתנו כבר נעם, אבל המנגינה שלך לא תיפסק לעולם. הציור השלישי יוקדש לחברי הטוב והקרוב אביעד ריבלין ז"ל, והוא בשלבי הכנה.

איתי לסיני. עברו כמה ימים מאוד יבשים לפני שהגיע ומיד כשהצטרף הטיול הפך לחוויה אחרת לחלוטין ומדהימה. נעם היה איש של אנשים, תמיד מוקף בחברים ותמיד מחייך. ככה בחרתי לצייר אותו, עם החיוך הגדול שכל כך אפיין אותו. בציורו השמאלי של הפורטרט ציירתי את נעם כשהוא מנגן בגיטרה - היה חובב מוזיקה מושבע ותמיד אהב לשלוף את הגיטרה ולפצוח בנגינה. כמו כן ציירתי את נעם כשהוא מקליד במחשב - נעם התגייס מאוחר ובילה את השנים

"על מה את מדברת סבתא?" צעקה מעיין.

"לא לצעוק עכשיו", ענתה גרטה.

מול פניהם חלף רכב כיתת הכוננות של הקיבוץ. הרכב טס על פני הדשאים וזגזג באופן לא הגיוני, עד שהתנגש במהירות בחזית דירתם של יוכבד וקרמר. מן הקבינה צנח אל הקרקע כבהילוך איטי נדב, הבן של ראובן ויוכי, ונותר שוכב ללא תנועה. הרכב המשיך לקרטע בחוסר אונים מול הקיר עד שנדם.

לפתע ראו את שקד, ילדם הפעוט של יעל ויואב, השכנים מהבית הסמוך, עומד על חלון הממ"ד ומתבונן בחשש למטה, כמו מהסס אם לקפוץ.

"What the fuck", מלמל אופק. "מה שקדי עושה שם?"

כולם שתקו.

"טוב, אני רץ לאסוף אותו", קבע אופק.

"אתה לא!" צרחה מעיין.

"תקשיבי ממי, אנ'לא משאיר'תו שם". צעק אופק בחזרה. "אני קופץ, לוקח'תו וחוזר לממ"ד".

מעיין התייפחה.

תוך שניות ראו הבנות את דמותו של אופק רץ על הדשא.

"שקדי חמוד!" קרא לו אופק.

שקד הרים אליו את מבטו, ספק בוכה, ספק חש הקלה. עכשיו אזר אומץ וקפץ החוצה על הדשא. הוא החל לרוץ אל עבר אופק בזרועות פרושות.

"גננת אופק!" צעק שקד. "גננת אופק! אמא נפל!" והוא הצביע

לאחור אל עבר הבית.

כעבור שניות ספורות הראש שלו התפוצץ וניתז לכל עבר. דמותו של אופק קפאה במרחק פסיעות ספורות ובהתה במה שפעם היה שקד ושניה לאחר מכן פילח את בטנו צרור. בעוד הדם שלו זורם למטה, הסתובב אופק והתבונן אליהן.

"ממי", הוא מלמל וקרס על האדמה.

איש מזוקן התקרב. הוא התבונן לעבר הבנות באדישות בעודו משוחח בטלפון. לאחר שסיים את השיחה הוא כיוון את הטלפון ולקח סלפי עם גופותיהם של שקד ואופק. עוד שני מזוקנים הצטרפו אליו והתבוננו שבעי רצון בבית העולה בלהבות.

"בואו", אמרה גרטה. "אין זמן".

מעיין וננסי, התבוננו בה.

"בואו איתי", חזרה בתקיפות.

היא הובילה אותן לעבר המחסן. הסולם, כבר עמד שם, מוכן על משמרתו.

"אתן עכשיו עולות אל הבוידעם, יש שם ארגזים והכנתי שקי חול". אמרה בעודה מצביעה אל דלתות קטנות שנשמעו מתחת לגג הדירה.

"לא אמא לא", בכתה ננסי. "ננסי נשארת עם אמא".

"זה למה יש בוידעם. אתן, שתיכן", פסקה גרטה, "חייבות לעלות עכשיו ולהתחבא, אחרת... אמרה ולא יספה.

"ומה איתן סבתא", לחשה מעיין.

"אויש, די, איזה שטויות את מדברת", ענתה גרטה בקוצר רוח. שתי הבנות שתקו, הן טיפסו בצייתנות ובוריזות ונעלמו בתוך הבוידעם.

גרטה טיפסה למעלה בזהירות רבה, הרי אסור לה ליפול

גרטה המשיכה:

Wie Herr Schuler zu Albert sagte: Wenn du zerstörst – zerstöre, ohne eine Spur zu hinterlassen. Sie sehen, sie sind wie Kakerlaken. Wer die Vernichtung überlebt, ist notwendigerweise stärker, klüger, widerstandsfähiger, böser! Deshalb müssen Sie die Arbeit beenden. Wenn Sie auch nur ein wenig davon übrig lassen, sind Sie erledigt. Sie werden dich bis zum Tod verfolgen

[כפי שאמר מר שולר לאלברט: אם אתה משמיד - תשמיד!
בלי להשאיר שריד. תבין, הם כמו ג'וקים. אלה שישרדו את
ההשמדה הם בהכרח חזקים יותר, חכמים יותר, עמידים יותר,
רעים יותר! לכן אתה חייב לסיים את העבודה. אם תשאיר
מהם, אפילו קצת, אתה גמור. הם ירדפו אותך עד מוות.]
הם עמדו והמשיכו לבהות בה.

Und ich mochte Albert wirklich. Er war blond. Seine Lippen waren so rot wie die einer Tochter. Ich war neugierig auf seinen Schwanz. Aber wir haben es nicht geschafft
[ודווקא אהבתי את אלברט. הוא היה בלונדיני. שפתיו היו
אדומות כמו של בת. הייתי סקרנית לגבי הזין שלו. אבל לא
הספקנו...]
המשיכה.

يا أخي، إنها سيدة مجنونة.

[אחי זאת גברת משוגעת על כל הראש]. אמר אחד המזוקנים
לחבריו.

עכשיו. היא נעלה את דלתות הבוידעם, הזיזה את הסולם,
קיפלה אותו במאמץ ודחפה אותו אל מאחורי מכונת הכביסה.
היא נשענה על ההליכון וצעקה לעבר הבוידעם: "אתן לא
יוצאות ולא מדברות מילה עד שאתן שומעות עברית של
סברס".

היא גררה את עצמה לעבר הסלון, התיישבה בכורסא בכבדות
ובהתה בדלת הכניסה.

היה נדמה לה שנמנמה מעט כאשר פקחה את עיניה והבחינה
בשלושה צעירים מזוקנים עם תתי מקלע ואפורי קרב עומדים
ונועצים בה מבטים. היא לא הצליחה להבדיל ביניהם.

Was willst du? Warum bist du zurückgekommen?
Hattest du beim letzten Mal nicht genug Spaß?
Was jetzt?

[מה אתם רוצים? למה חזרתם? לא נהניתם מספיק בפעם
הקודמת? מה עכשיו?]

Ich weiß genau, wie es funktioniert. Ja, ich bin die
Kakerlake, die all diese Jahre überlebt hat.
[אני יודעת בדיוק איך זה עובד. כן, אני הג'וק ששרד אחרי כל
השנים האלה.]

يتحدث لغة غريبة. مثل أطباء الصليب الأحمر.

[זאת מדברת איתנו שפה מוזרה. כמו הרופאים של הצלב
האדום].
אמר אחד מזוקן.

هل تعتقد أنني لا أفهم عمّ تتحدثون؟ أنا مجنونة قليلاً فعلاً. سأكون سعيدة بأن أكون أكثر جنوناً.

[אתם חושבים שאני לא מבינה מה אתם מדברים? אני באמת קצת משוגעת. הייתי שמחה להיות עוד יותר משוגעת]. עברה גרטה מיד לערבית.

تلك سيّدة عجوز. عجوز مجنونة. لا تقترب منها. إذا لمستها ستصاب بالجذام.

[זקנה זאת. זקנה משוגעת. אל תתקרב אליה. אם תיגע בה תידבק בצרעת של זקנים].
זרק המזוקן השלישי.

صحيح، أنا عجوز. نعم. ومجنونة أيضاً. ولا اكرث بذلك ايضاً. انا أعرف كل شيء. هل تعتقد أنك تهينني أيها الشاب؟

[נכון אני זקנה. כן. וגם משוגעת. וגם לא איכפת לי. אני יודעת הכול. אתה חושב שאתה מעליב אותי בחור צעיר?]

גרטה הישירה אליהם מבט צלול ולרגע היה נדמה שהם מהססים.

اغلقي فمك يا جدتي، أين الفلبينية الجميلة والفتاة الأوروبية؟

[סתמי סבתא, איפה הפיליפינית היפה והבחורה מאירופה?]
הוא שאל בעודו עושה פנטומימה של צורה של ציצי.

لقد رحلتا ولن تعودا. سوف تأخذوني بدلا منهما.

[הלכו ולא יחזרו. אתה תיקח אותי במקומן].

ענתה.

أنت لا تساوين شيئاً، يا جدتي. انظري إلى نفسك، قبيحة بجسد من

الرق. سوف تموتين أيضاً في الطريق، وهذا سيسبب المتاعب.

[את לא שווה כלום, סבתא. סתכלי על עצמך, מכוערת עם גוף של קלף. את גם תמותי בדרך זוה יגרום לצרות].

ענה המזוקן בקוצר רוח.

بالله عليكم، سأموت اليوم على أية حال. أستطيع أن أخبركم بما سيحدث في النهاية لأنني كنت هناك. واستتاجي هو أنكم حقاً لا تفهمون شيئاً

[נו באמת, אני בכל מקרה אמות היום. אני יכולה לספר לך מה קורה בסוף כי הייתי שם. והמסקנה שלי היא שאתם באמת לא מבינים שום דבר].

الله أكبر، هؤلاء اليهود كلهم مجرمون وكفار

[אלוהים גדול. אלה היהודים, כולם פושעים וכופרים].

ענה המזוקן.

قل لي أيها الشاب ألم تسمع بعد؟

[תגיד לי בחור צעיר, עוד לא שמעת?]

פנתה אליו בטון אימהי במקצת.

سمعت ماذا؟ أيها المعقّدة.

[שמעתי מה? יא פסיכית]

ענה, נמנע מלהתבונן בעיניה.

ذات مرة كان هناك إله، لكنه اختفى ذات يوم. ويواصل الجميع، بمن

فيهم أنتم، البحث عن الله والعدالة كالحمقى. حسنا لن تجدوا. لا

العدل ولا الله. هذا هو! ذهب! لن يعود مرة أخرى

[פעם אחת היה אלוהים, היא נשמעה לרגע כגננת לטפנית, אבל יום אחד הוא נעלם. וכולם, כולל אתם, ממשיכים לחפש אלוהים וצדק כמו טמבלים. ובכן לא תמצאו. לא צדק ולא אלוהים. זהו זה! הלך! לא יחזור יותר] הטיחה במזוקנים.

كافرة. يجب نبحها.

[כופרת זאת. צריך לשחוט אותה!]

זעק אחד המזוקנים, בעודו מסתכל לעבר חבריו.

أوه، اي بلهاء علقت معها. كم يتشابه الجميع في نهاية الأمر. الاقتحام دون دعوة. نتحدث عن الله ولكن نبحث عن الفليبيات. لقد تثيرون فيني الاحساس بالملل. مثيرون للشفقة، أغبياء ومملون ! [[אוף עם איזה דבילים נתקעתי. כמה שבסוף כולכם דומים. פורצים פנימה בלי הזמנה. מדברים על אלוהים אבל מחפשים פיליפיניות. אתם משעממים אותי. פתטיים, טמבלים ומשעממים!], הטיחה בהם גרטה.

המזוקנים עמדו מסביבה ללא תנועה ובהו בה בתדהמה.

היא התבוננה בהם בחזרה, ולבסוף אמרה:

إذا أردتم أن تشربوا القهوة، فاصنعوها لأنفسكم. حتى أنه بقي حساء لن يأكله أحد

[אם אתם רוצים קפה, תכינו לעצמכם. נשאר אפילו מרק שאף אחד כבר לא יאכל].

היא עצמה את העיניים לרגע ואז הכריזה:

هذا هو. أنا انتهيت من هذه المهمة

[זהו זה. אני סיימתי כאן].

גרטה קמה בכבודות מהכורסא והחלה לפסוע לעבר הדלת, מתעלמת מהמזוקנים.

وقف الجدة! هيا أطلق النار عليها! دعونا ننتهي من هذه السيدة العجوز المجنونة ونمضي قدماً

[תעצרי סבתא! יאללה תירה בה! בוא נגמור כבר עם הזקנה המשוגעת הזאת ונעבור הלאה]. צעק אחד מהמזוקנים.

“נו, באמת”, גרטה עשתה תנועת ביטול בידה. “איזה שטויות הם מדברים”, מלמלה.

היא יצאה לאיטה מן הבית בלי להתבונן לאחור.

הקיבוץ עמד בשימונו, היריות פסקו לאיטן. השמש שקעה וחושך ודממה ירדו על המדבר.

גרטה נשמה מלוא הריאות את אויר אוקטובר הסתווי. אני חושבת שאני מאושרת, חשבה.

היא התבוננה אל עבר השמים וראתה את גלקסיית שביל החלב זוהרת וקורצת אליה. קרובה מתמיד.

כל הזכויות שמורות למוציא לאור, “יצירה עברית” ו“פרוייקט הסיפור הקצר”.

שולית תימור, סעד היושבת גנים

רשימת המשתתפים (לפי סדר א-ב):

גילי (מבצרי) זיוון, חברת קיבוץ סעד
מיכל לזר לחמן, בתם של רוהי ודני לזר
סלעית לזר, חברת קיבוץ סעד
נירה נחליאל, בתם של יהודית מוסנזון ויעקב ז"ל
צור סגל, תושב קיבוץ סעד
כנרת סמואל, חברת קיבוץ סעד
ענת ספיר, בתם של רחל ושי אבירם
ימימה עברון, בתם של ראובן ז"ל ושושנה תבדל"א עברון
שאול עברון, בנם של שרה ואשר עברון
שרה עברון, חברת קיבוץ סעד
אפרת פראווי, חברת קיבוץ סעד
חמדת צימבליסטה, בתם של שרית ברזלי ודודן צימבליסטה
מרים צרפתי, חברת קיבוץ סעד
רחל צרפתי, בתם של מרים ויוסף צרפתי
חיה רוזנפלד, בתם של שרה וחיים רבלין ז"ל
דליה רועי, חברת קיבוץ סעד
אלי ריבלין, בנם של שרה וחיים ריבלין ז"ל
ענת ריבלין, בת הזוג של אלי ריבלין
שולית תימור, בתם של רחל ואריה קרול ז"ל

נאוה אבירם, בת הזוג של איתי אבירם, בנם של רחל ושי אבירם
שי אבירם, חבר קיבוץ סעד
קובי אברהם, תושב קיבוץ סעד
אהרל'ה אדמנית, חבר קיבוץ סעד
רחל אהרן, בתם של רבקה ואלי לוי ז"ל
אורית אורי, בתם של יהודית מוסנזון ויעקב ז"ל
תרצה אורן, חברת קיבוץ סעד
משה אש, בנם של ציפורה ושמעון אש ז"ל
שרה אש בלנקשטיין, בתם של שלמה ז"ל ומלכה תבדל"א אש
ענבר בן ישי, נכדתם של יונה ומיכה רוזנטלר ז"ל
גבי ברזלי, בנם של יוכבד ז"ל ואיציק יבדל"א ברזלי
רחל ברזלי, חברת קיבוץ סעד
שרית ברזלי, חברת קיבוץ סעד
עמוס ברט, חבר קיבוץ סעד
שחר ברנהרד, בנם של רכטי והנזי ברנהרד
יוסי גולד, בנם של שמואל ז"ל ויוכבד תבדל"א גולד
מרב גולד, בת הזוג של יוסי גולד
שפרה דימברט, חברת גרעין צבר, כחולמים 2021
איתן הימן, חבר קיבוץ סעד
אבי הלפרין, חבר קיבוץ סעד
לאה הלפרין, חברת קיבוץ סעד
דרורית וייס, תושבת קיבוץ סעד
אביאל זיו, בנם של ריקי ומשה זיו, תושבי סעד

